

EMA-strategie 2009–2013 Meerjaren-werkprogramma

Ontwerp omslag: EMA
Opmaak: EMA

Waarschuwing aan de lezer

De inhoud van dit rapport geeft niet per definitie het officiële standpunt van de Europese Commissie of van andere communautaire instellingen weer. Noch het Europees Milieuagentschap noch andere personen of ondernemingen die namens het agentschap handelen, zijn verantwoordelijk voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de hier gepubliceerde informatie.

Auteursrechtverklaring

© EMA, Kopenhagen, 2009

Reproductie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld, tenzij anderszins bepaald.

Voor aanvullende informatie over de Europese Unie kunt u ook internet raadplegen. Deze informatie is toegankelijk via de Europa-server (www.europa.eu).

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties van de Europese Gemeenschappen, 2009

ISBN 978-92-9213-020-6
DOI 10.2800/16668

Milieuvriendelijke productie

Deze publicatie is gedrukt overeenkomstig hoge milieunormen.

Gedrukt door Schultz Grafisk

- Certificaat voor milieuzorg: ISO 14001
- IQNet — The International Certification Network DS/EN ISO 14001:2004
- Kwaliteitscertificaat: ISO 9001: 2000
- EMAS-registratie. Licentienr. DK — 000235
- Nordic Swan milieulabel, licentienr. 541 176

Papier

RePrint — 90 gsm.

CyclusOffset — 250 gsm.

Beide papiersoorten zijn kringlooppapier en dragen het Nordic Swan milieulabel.

Printed in Denmark

Europees Milieuagentschap
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenhagen K
Denemarken
Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99
Internet: eea.europa.eu
Informatie: eea.europa.eu/enquiries

EMA-strategie 2009–2013 Meerjaren-werkprogramma

EMA in het kort

Het Europees Milieuagentschap (EMA) is een Europese overheidsinstantie die objectieve, betrouwbare en vergelijkbare informatie over het milieu levert. Het doel van het EMA is ervoor te zorgen dat besluitvormers en het algemene publiek geïnformeerd blijven over de toestand van en de vooruitzichten voor het milieu. Het EMA biedt ook de nodige onafhankelijke wetenschappelijke kennis en technische ondersteuning om de EU en lidstaten te helpen passende maatregelen te nemen om het milieu te beschermen en te verbeteren, zoals is vastgelegd in het Verdrag en de achtereenvolgende communautaire actieprogramma's met betrekking tot het milieu en duurzame ontwikkeling. Het EMA werkt samen met ministeries, overheidsinstanties, internationale conventies en VN-organen, de wetenschappelijke gemeenschap, de particuliere sector en maatschappelijke organisaties.

Het EMA voorziet in een brede reeks geïntegreerde milieubeoordelingen en thematische analyses. Deze omvatten vijfjaarlijkse rapportages over de toestand van het milieu, thematische en sectorale beoordelingen, analyses van de effectiviteit van beleidsmaatregelen, toekomstanalyses en de effecten van globalisering op het milieu en de natuurlijke

hulpbronnen in Europa. Het EMA is een belangrijke bron en beheerder van milieugegevens en indicatoren, en is tevens een belangrijke verschaffer van milieukennis en milieu-informatiediensten.

Het Europees Milieuagentschap (EMA) en het Europese milieu-informatiesysteem (Eionet) werden opgericht bij Verordening (EEG) 1210/90 op 7 mei 1990 (en gewijzigd bij de Verordeningen (EG) 933/90 van 29 april 1999 en 1641/03 van het Europees Parlement en de Raad van 22 juli 2003). Het besluit om het agentschap te vestigen in Kopenhagen werd genomen in 1993. Sinds 1994 is het agentschap operationeel. De oprichtingsverordening stelt een aantal taken (artikel 2) en prioritaire werkterreinen (artikel 3) vast voor het EMA, die worden uitgewerkt in de meerjaren- en jaarlijkse werkprogramma's van het agentschap.

De EMA-strategie voor 2009–2013 is het vierde meerjaren-werkprogramma van het agentschap. Het werd goedgekeurd door de raad van bestuur van het EMA via de schriftelijke procedure na de tweeënvijftigste vergadering van de raad op 26 november 2008.

Onze visie

Het EMA streeft ernaar erkend te worden als de wereldwijd toonaangevende instantie voor verstrekking van tijdige, relevante en toegankelijke Europese gegevens, informatie, kennis en beoordelingen op milieugebied.

De voorzitter van de raad van bestuur

Dr. Karsten Sach

Namens de raad van bestuur wil ik graag de vertrekkende voorzitter, Lars-Erik Liljelund, bedanken voor de toegewijde en doeltreffende manier waarop hij leiding heeft gegeven aan de raad. De laatste jaren zijn milieubeleidskwesties weer hoger op de politieke agenda komen te staan. Dat is een duurzaam bewijs van het werk van het EMA en van het feit dat de bijdrage van ons agentschap nu relevanter is dan ooit.

Het EMA verkeert nu in een goede uitgangspositie om zijn rol als verstrekker van onafhankelijke en betrouwbare milieu-informatie verder te ontwikkelen. Met de komende vijf jaar in het vooruitzicht maak ik ook graag van deze gelegenheid gebruik om een aantal strategische doelstellingen van het EMA onder de aandacht te brengen.

De nieuwe strategie van het EMA zal de doelstellingen van de Milieuactieprogramma's van de EU blijven ondersteunen. Dat betekent dat klimaatverandering, natuur en biodiversiteit, milieu en gezondheid, evenals natuurlijke hulpbronnen en afval centraal blijven staan in het werk van het EMA. De nieuwe strategie zal ook het gemeenschappelijk milieu-informatiesysteem of *Shared Environmental Information System* (SEIS) verder ontwikkelen.

Geïntegreerde milieubeoordelingen en het vroegtijdig inspelen op nieuwe manieren van denken, in het bijzonder over ecosysteemdiensten, eco-efficiëntie en opkomende technologieën en innovaties, zullen een sleutelrol spelen bij de vormgeving van het Europese milieubeleid. Goed doordachte milieubeleidsmaatregelen zijn noodzakelijk en positief voor onze maatschappij en onze economie.

Het EMA zal nauw samen blijven werken met naburige landen, met name in de westelijke Balkan. Een belangrijk punt hierbij is, dat onze nauwe samenwerking in een vroeg stadium niet alleen de kwaliteit en reikwijdte van de milieu-informatie verbetert, maar ook een bijdrage levert aan de stabilisering van het milieu in deze landen.

In een breder verband dan de EU, bood het EMA-rapport 'Het milieu in Europa — de vierde balans' uit 2007, dat bekend staat als het Belgradorapport, beleidsrelevante, actuele en betrouwbare informatie over de interactie tussen milieu en maatschappij op pan-Europees niveau, dankzij samenwerking met 56 landen. Het rapport illustreerde ook, dat een succesvolle doorvoering van milieubeleidsmaatregelen betrokkenheid vergt van alle spelers op zowel mondiaal als regionaal niveau.

Het publiek, de beleidsmakers, de wetenschappelijke gemeenschap en politici profiteren allemaal van het werk van het Europees Milieuagentschap dat in de toekomst nog aan belang gaat winnen. Klimaatverandering, het verlies aan biodiversiteit en water- en luchtkwaliteit zijn allemaal vraagstukken die aanleiding geven tot verhitte discussies.

De spil in deze ontwikkeling is naar mijn overtuiging een toekomstgericht EMA, dat in de komende vijf jaar innovatieve, tijdige, relevante en betrouwbare informatie zal leveren.

De voorzitter van het wetenschappelijk comité

Prof. László Somlyódy

Sinds de oprichting van het Europees Milieuagentschap is het in zijn taken ondersteund door een onafhankelijk Wetenschappelijk Comité. Dit bestaat uit excellente milieuwetenschappers die samen een breed spectrum van milieuterreinen bestrijken en zorgen voor de wetenschappelijke onderbouwing van de producten van het EMA. Het agentschap bestrijkt een brede milieugenda en volgt opkomende trends nauwlettend. Het EMA speelt ook een sleutelrol bij het verzekeren van een goede aansluiting van de discussies in de wetenschappelijke wereld op die van de politiek en vice versa.

Het Wetenschappelijk Comité waardeert dit nieuwe meerjaren-werkprogramma van het EMA voor de 2009–2013, een compleet en evenwichtig document. Het bestrijkt niet alleen natuurlijke, fysieke, biologische, chemische en mechanische terreinen, maar belicht ook beleidsimplicaties, economische factoren en maatschappelijke beperkingen. Deze interdisciplinaire aanpak vormt de kern van het programma en wordt uitgewerkt in een aantal interdisciplinaire thema's en geïntegreerde milieubeoordelingen.

De vijfjaarlijkse rapporten over de toestand van het milieu en de pan-Europese beoordelingen die het EMA verzorgt, hebben de prioriteiten van de kaderprogramma's voor onderzoek mede bepaald. In dit opzicht zie ik een actievere rol weggelegd voor het Wetenschappelijk Comité bij de invulling van de onderzoeksagenda voor zowel de gebieden die het Comité bestrijkt als nieuwe technologische vraagstukken, zoals bio- en nanotechnologie.

Door een meer holistische benadering van milieu-, economische, sociale en technologische vraagstukken, zal het Wetenschappelijk Comité bijdragen aan een intensievere dialoog, niet alleen met academische instellingen en onderzoekspartners, maar ook met niet-gouvernementele organisaties, het bedrijfsleven en burgers.

De context waarin het EMA zijn werk doet ontwikkelt zich in een hoog tempo. Het is daarom belangrijk om de kansen te grijpen die geboden worden door nieuwe ontwikkelingen, zoals GMES (*Global monitoring for environment and security*) en andere grootschalige waarnemingsprogramma's. Deze projecten zullen naar verwachting de manier waarop we gegevens, informatie en indicatoren verschaffen ingrijpend veranderen.

In de periode tussen 2009 en 2013 is het van bijzonder belang dat het agentschap, met de hulp van de leden van het Wetenschappelijk Comité, nieuwe vraagstukken blijft bestuderen voor de planning van toekomstig onderzoek. Daarbij is het belangrijk om wetenschappelijke lacunes en toekomstperspectieven te identificeren voor milieuonderzoek op zowel Europees als nationaal niveau, die implicaties kunnen hebben voor de milieu-uitdagingen waar Europa vandaag de dag mee wordt geconfronteerd.

De nieuw verkozen Voorzitter van het Wetenschappelijk Comité van het EMA is Dr. Detlef Sprinz.

De directeur

Prof. Jacqueline McGlade

In deze EMA-strategie worden onze plannen voor de komende vijf jaar uiteengezet. De strategie is opgezet rond de informatiebehoefte van vandaag en morgen, met een algemene nadruk op een veel breder gebruik van de milieu-informatie die verzameld wordt. We stroomlijnen onze activiteiten en ontwikkelen nieuwe manieren van werken om milieubewust denken een vast onderdeel te maken van de economische en sociale beleidsvorming.

Nieuwe manieren om milieu-informatie te interpreteren

Veel van ons natuurschoon is publiek eigendom dat van ons allemaal is, maar waar niet iedereen even goed voor zorgt. Om ons te helpen het belang en de waarde van de natuur in te zien, zullen we manieren moeten vinden om de juiste prijs te betalen voor natuurbescherming en -behoud. Het EMA ontwikkelt een boekhoudstelsel voor ecologische diensten en milieuwaarden, analoog aan, en ter aanvulling op, traditionele economische statistieken. Hiermee dragen we bij aan de methodologische basis voor een internationale overeenkomst over milieuboekhouding. We zullen tevens een beoordeling produceren van Europese ecosystemen en -diensten: Eureka 2012. In de toekomst zullen we kunnen laten zien hoe bedrijven en regeringen ecosystemediensten kunnen integreren in hun beleid om zo de wereldeconomie te herstructureren.

Nieuwe manieren om milieu-informatie te gebruiken

Mensen hebben actuele informatie nodig over hun leefmilieu. Naarmate de stedelijke gebieden zich uitbreiden groeit bijvoorbeeld het aantal mensen dat blootstaat aan hoge ozonniveaus en fijne deeltjes. Toegang tot 'near-real-time' ozongegevens is nu mogelijk via het Ozonweb van het EMA, dat wordt geïntroduceerd bij artsen en ziekenhuizen om een waarschuwingssysteem te bieden voor kwetsbare personen. Bij het EMA zullen we online luchtkwaliteitsinformatie aanbieden, op basis van meetstations op de grond en aardobservatie uit het GMES-programma, zodat partners in de gezondheidszorg meer inzicht kunnen krijgen in voorkomende, milieugerelateerde ademhalingsziekten.

Nieuwe manieren om opkomende milieuproblemen te onderkennen

Het is uiterst belangrijk dat we vroegtijdig herkennen welke soorten informatie beleidsmakers, het bedrijfsleven en burgers nodig zullen hebben om in de toekomst besluiten te nemen. Onze publicatie Signalen belicht in een nieuwe formule vraagstukken waarvan wij denken dat ze een zware stempel zullen drukken op de agenda voor het komende jaar. Typische voorbeelden van gebieden waar het EMA vooruitliep op de publieke vraag zijn biobrandstoffen, energiesubsidies, de waardering van ecosystemediensten en elektromagnetische straling. Onze werkwijze is gebaseerd op het voorzorgsprincipe, de evaluatie van de bewijslast, besluitvorming bij verschillende graden van onzekerheid en het gebruik van besluitondersteunende modellen en scenario's. In de komende vijf jaar zullen we een eenvoudig rekenmodel creëren waarmee we de potentiële milieugevolgen kunnen inschatten die voortvloeien uit de sociale en economische omstandigheden in de wereld van vandaag en morgen.

Nieuwe manieren van werken

Nu steeds meer mensen overtuigd raken van het belang van het milieu in hun leven, is de vraag naar betrouwbare plaatselijke informatie explosief

---

---

gestegen. De informatievoorziening via de netwerken van het EMA is een succes. Dankzij moderne technologie en software hebben we maximaal gebruik kunnen maken van de wetenschappelijke vooruitgang in milieumonitoring en -observatie. Tegenwoordig zijn we ons ervan bewust dat ook gewone burgers, vooral mensen die in afgelegen gebieden wonen, of die vanwege hun levenswijze of beroep in nauwer contact met het milieu staan, belangrijke informatie kunnen leveren. In gebieden zoals de Noordpool is het vaak de inheemse bevolking die veranderingen sneller opmerkt

dan doelbewust ontworpen testprogramma's. De combinatie van deze informatiebronnen met de formele wereld van beoordeling en analyse zal steeds belangrijker worden. Het EMA heeft zijn informatie- en kennisnetwerk opgebouwd en uitgebreid via het wereldwijde burgerobservatorium van het agentschap. In de komende vijf jaar zullen we het aantal toepassingen nog verder uitbreiden via het gemeenschappelijk milieu-informatiesysteem (SEIS) om een brede reeks mondiale en plaatselijke milieumonitoringdiensten te kunnen bieden.

Ons doel

Vandaag de dag zijn de meeste Europeanen het erover eens dat het milieu een grote invloed heeft op hun levenskwaliteit en dat mondiale tendensen daar een belangrijke rol bij spelen. Burgers zouden graag zien dat ook het milieu, evenals economische en maatschappelijke behoeften, meegewogen wordt bij beslissingen over vervoer, energie, huisvesting, landbouw, visserij, voedsel en gezondheid. Ook ondernemingen streven naar meer innovatie en eco-efficiëntie om aan hogere milieunormen te voldoen en hun concurrentiepositie in de economie te behouden.

De afgelopen 30 jaar is de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen in Europa fors gedaald en is de productie van chemische stoffen die de ozonlaag aantasten met 95 % verminderd. Ook werd een verdrag gesloten om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, kwam er een innovatieve regeling voor de verhandeling van CO₂-emissierechten en CO₂-compensatie en werden maatregelen genomen voor de bescherming van planten en dieren, verbeteringen in de kwaliteit van zoet water, kustwateren en toegang tot veilig drinkwater voor iedereen. Veel van deze verbeteringen zijn het resultaat van de implementatie van het *acquis communautaire* (Gemeenschapsrecht) op milieugebied.

Tegelijkertijd blijven burgers bezorgd over klimaatverandering, de kwaliteit van de lucht die ze inademen, hoe er met afval wordt omgegaan en wat de effecten van chemicaliën zijn. Ze hebben veel vragen over wat er met het milieu gebeurt en wat de gevolgen daarvan zijn voor henzelf en toekomstige generaties.

Ons doel bij het EMA is Europese beleidsmakers en burgers toegang te verschaffen tot tijdige en relevante kennis en informatie om een gezonde basis te bieden voor milieubeleidsmaatregelen, om te helpen hun vragen te beantwoorden over het milieu in hun dagelijks leven en om ervoor te zorgen dat milieubewust denken en milieueducatie een vast onderdeel worden van het besluitvormingsproces.

We streven ernaar om dit doel in de komende vijf jaar te realiseren door:

- De implementatie van de Europese milieuwetgeving te blijven ondersteunen met analyses en beoordelingen van het milieu in Europa.
- Doorlopende toegang te verzekeren tot hoogwaardige milieugegevens, -informatie en -diensten.
- Geïntegreerde milieubeoordelingen en toekomstanalyses te produceren voor Europa, in toenemende mate in een mondiale context.
- Cruciale milieuprioriteiten aan te pakken die op de politieke agenda verschijnen.
- De communicatie met en informatievoorziening aan beleidsmakers en burgers te verbeteren via gebruiksvriendelijke, meertalige multimediatoepassingen.

Onze strategie voor 2009–2013

De laatste jaren is het besef dat het milieu verandert gegroeid en daarmee is ook de behoefte aan dringende beleidsmaatregelen toegenomen. Dit heeft weer geleid tot een explosieve groei van initiatieven en instellingen op milieugebied. Met onze strategie wordt er naar gestreefd een antwoord te bieden op deze veranderingen. Daarbij richten we ons in het bijzonder op de consolidatie en verbetering van timing, de ruimtelijke resolutie en de kwaliteit van milieugegevens, het creëren van nieuwe gegevensstromen waar dat nodig is, de bevordering van een sterkere integratie van kennis over de verbanden tussen ecosystemen en de belangrijke sociaaleconomische arena's en de verbetering van de kwaliteit en effectiviteit van milieueducatie in Europa.

De strategie voor 2009–2013 van het EMA is het vierde meerjaren-werkprogramma. Het bouwt voort op de succesvolle realisering van onze vorige strategie voor 2004–2008, die gebaseerd was op de topprioriteiten van het Zesde Milieuactieprogramma en die het agentschap erkenning bezorgde als toonaangevende bron in Europa van milieugegevens, -informatie en kennis.

De effectiviteitsbeoordeling van het EMA uit 2008 stelde vast dat *'Het agentschap ... de meest efficiënte manier is om de producten en diensten te leveren die de belanghebbenden nodig hebben. ... Het is moeilijk voor te stellen ... hoe objectieve en betrouwbare informatie verschaft kan worden via mogelijke andere mechanismen die ter beschikking staan van Europese organisaties.'*

De evaluatie van 2008 omvatte ook een aantal aanbevelingen ten aanzien van prioriteiten en informatievoorziening. Hiermee is rekening gehouden bij het vaststellen van de toekomstige prioriteiten en de middelen van het agentschap.

Onze nieuwe strategie is gebaseerd op drie hoofdactiviteiten:

- Voorzien in de informatiebehoeften die voortvloeien uit de Europese en internationale milieuwetgeving en in het bijzonder het Zesde Milieuactieprogramma.
- Tijdig evalueren hoe en waarom het milieu verandert en of milieubeleidsmaatregelen, waaronder het Zesde Milieuactieprogramma, de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling en aanverwante beleidsinitiatieven, effectief zijn.
- De coördinatie en verspreiding van milieu-informatie en -kennis door heel Europa verbeteren.

Dit strategische document beschrijft de activiteiten van het EMA op vier terreinen:

- Milieuthema's
- Interdisciplinaire thema's
- Geïntegreerde milieubeoordeling
- Informatiediensten en communicatie.

De activiteiten van het EMA omvatten daarnaast nog twee andere gebieden: administratie en bestuur.

Doelstellingen

Onze kerndoelstelling voor 2009–2013

De kerndoelstelling van het EMA is om Europese, pan-Europese en regionale geïntegreerde milieugegevens en indicatoren te produceren, evenals beoordelingen en thematische analyses, met als doel een gezonde basis voor besluitvorming te bieden voor milieubeleid in de EU en de lidstaten en voor samenwerking met kandidaat- en potentiële kandidaatlanden en de landen die onder het Europees Nabuurschapsbeleid vallen.

Om de relevantie en kwaliteit van gegevens, analyses en informatie die we verstrekken te waarborgen, zullen we intensief samen blijven werken met Eionet, samenwerkende landen en een breed spectrum van partnerinstellingen, waaronder de Europese Commissie, overheidsinstellingen, internationale conventies en VN-organen, de wetenschappelijke, technische en onderzoeksgemeenschappen, de particuliere sector en maatschappelijke organisaties.

Onze strategische doelstellingen:

- Een sleutelrol spelen bij de ontwikkeling en implementatie van Europese milieubeleidsmaatregelen en aanverwante terreinen, in het bijzonder in verband met het Milieuactieprogramma van de Europese Commissie.
- De effectiviteit monitoren van het milieubeleid van de EU en de EMA-lidstaten en in kandidaat- en potentiële kandidaatlanden.
- Monitoring van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling ondersteunen (via assistentie op het gebied van duurzame ontwikkelingsindicatoren), met nadruk op essentiële milieugerelateerde kwesties.
- Geïntegreerde milieubeoordelingen en analyses uitvoeren van het Zesde Milieuactieprogramma en de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling, milieuthema's, toekomstanalyses en vroegtijdige waarschuwingen met betrekking tot veranderingen in maatschappelijke en economische structuren.
- Toegang verschaffen tot vaker bijgewerkte informatie en waar mogelijk 'near real-time' gegevens om de timing van milieu-informatie te verbeteren via het gemeenschappelijke milieu-informatiesysteem (SEIS) en de thematische milieugegevenscentra.
- Vroegtijdig inspelen op nieuwe ideeën en denkwijzen, in het bijzonder over ecosysteemdiensten, het gebruik van hulpbronnen, nieuwe technologieën en innovaties en gedragsveranderingen.
- Nieuwe onlinediensten ontwikkelen voor behoeften op het vlak van milieuonderwijs.
- Via effectieve communicatie en informatievoorziening helpen verzekeren dat milieubewust denken een vast onderdeel gaat vormen van besluitvormingsprocessen en het dagelijkse leven van de Europese burgers.

Voornaamste actiepunten

Onze voornaamste actiepunten voor 2009–2013

In 2009 zullen we...

- Informatiediensten lanceren op de werkterreinen van de vijf thematische milieugegevenscentra: luchtkwaliteit, klimaatverandering, biodiversiteit, zoet water (waaronder WISE indicatoren voor waterbalansen en JRC-informatie over het risico van overstromingen en droogte), zee- en landgebruik. Ook zullen we gegevensbehoeften vaststellen voor kwetsbaarheid en aanpassing, rampenpreventie en- bestrijding.
- Het gemeenschappelijk milieu-informatiesysteem (*Shared Environmental Information System* – SEIS) en Inspire ondersteunen, om onlinegegevens en webdiensten beter beschikbaar te maken.
- De voorziening van *in-situ* data coördineren voor GMES-diensten en deze verbinden met het *Global Earth Observation System of Systems* (GEOSS).
- Milieubeoordelingen ondersteunen in de Baltische macroregio, die onder het Zweedse Voorzitterschap worden vervaardigd.
- Analytische bijdragen leveren aan de wereldwijde 'Green New Deal' en planning van een groene economie met een lage CO₂-uitstoot voor Europa.
- Twee belangrijke EMA-publicaties over vroegtijdige signalering opstellen.
- Het klimaatveranderingsdebat ondersteunen in de aanloop naar COP 15 in het kader van het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties (UNFCCC) in Kopenhagen.
- Rapporteren over de acties om het verlies aan biodiversiteit te stoppen aan de hand van de SEBI2010-biodiversiteitsindicatoren (*Streamlining European Biodiversity Indicators 2010*).

In 2010 zullen we...

- De periodieke beoordeling van het EMA produceren over de toestand en toekomst van het milieu in Europa (de Milieubalans), met nadruk op operationele en strategische beleidsprioriteiten, inclusief die van kandidaat- en potentiële kandidaatlanden (Zesde Milieuactieprogramma en de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling) en een scorebord voor milieuprestaties.
- Een analyse uitvoeren van de EU-doelstellingen voor een groene economie met een lage CO₂-uitstoot in 2050.
- Samen met JRC analyses produceren van mondiale kritieke omslagpunten voor het milieu.

- Kwetsbaarheid en aanpassing in kaart brengen ten behoeve van rampenbestrijding en -preventie in Europa.
- Beoordelingen in de Middellandse Zee-regio en andere relevante activiteiten ondersteunen onder het Voorzitterschap van Spanje en België.

In 2011 zullen we...

- Milieurapportage ondersteunen in het kader van het Europees Nabuurschapsbeleid.
- Een op de kosten van inactiviteit gebaseerde waardering voltooien van schade aan ecosysteemdiensten en het menselijk welzijn.

In 2012 zullen we...

- Een beoordeling produceren van ecosysteemdiensten in Europa onder de titel Eureka 2012.
- De EU-brede studie naar de toestand van water- en grondwatermilieus ondersteunen via het Europese waterinformatiesysteem WISE.

In 2013 zullen we...

- Bijdragen aan de evaluatie van het Zesde Milieuactieprogramma en de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling.

In de loop van deze vijf jaar zullen we...

- De datastromen en informatiediensten van het EMA ondersteunen en uitbreiden via Reportnet en de vijf thematische gegevenscentra van het EMA.
- Samenwerken met Eurostat, JRC en het Directoraat-generaal Milieu ten aanzien van indicatoren, stroomlijning en timing van gegevens.
- Samenwerken met het Directoraat-generaal Onderzoek en door de EU gefinancierde onderzoeksprojecten om de uitkomsten en resultaten beter te gebruiken.
- Thematische beoordelingen, vroege signalering en strategische toekomstanalyses uitvoeren met het oog op beleidsbehoeften voor complexe en toenemende milieuproblemen.
- Het werk van Eurostat met betrekking tot duurzame-ontwikkelingsindicatoren ondersteunen.
- De voortgang monitoren van de realisatie en effectiviteit van milieu- en aanverwant beleid en de ontwikkeling van indicatoren voor beleidsreacties.
- Regelmatige effectiviteitsbeoordelingen uitvoeren van het EMA.
- De communicatie van het EMA met het publiek, de beleidsmakers en deskundigen uitbreiden via multimediatoepassingen met gebruiksvriendelijke, meertalige informatie, in het bijzonder op het gebied van klimaatverandering, biodiversiteit, ecosystemen en het groener maken van de economie.

Onze netwerken en bestuursstructuur

Het EMA wordt bestuurd door een raad van bestuur die bestaat uit vertegenwoordigers van elk van de lidstaten, het Europees Parlement en de Europese Commissie. Het bureau wordt gevormd door de voorzitter en vicevoorzitters van de raad van bestuur. Elke lidstaat heeft een vertegenwoordiger in de raad van bestuur ondersteund door een nationaal knooppunt (NFP's) en een aantal nationale kenniscentra (NRC) met primaire aanspreekpunten.

Het EMA heeft ook een Wetenschappelijk Comité, dat bestaat uit onafhankelijke deskundigen op milieugebied, waaronder sociale wetenschappers en sectorspecialisten. Het Comité adviseert het EMA-personeel en geeft adviezen over diverse vraagstukken.

Eionet, het Europees Milieuinformatie- en -observatienetwerk, waaraan 39 lidstaten en samenwerkende landen deelnemen, is het unieke partnerschap tussen het EMA en zijn lidstaten. Het vervult een centrale rol in de netwerkactiviteiten van het EMA. In totaal zijn er bijna 400 mensen betrokken bij Eionet.

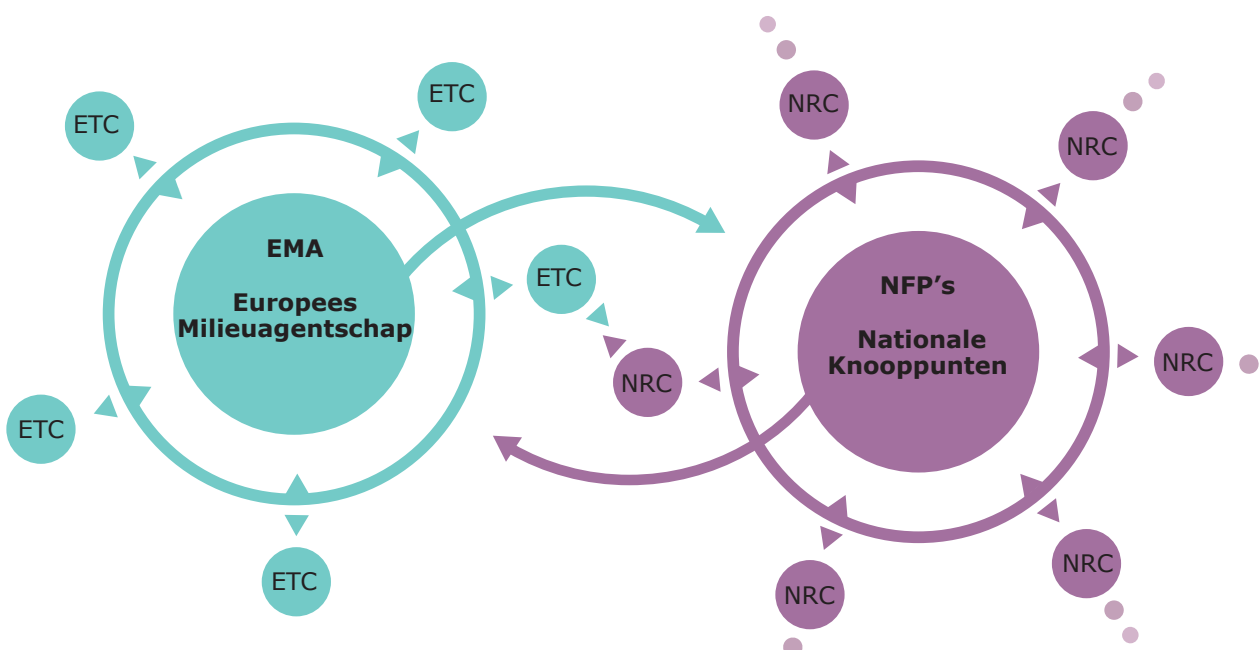
De effectiviteitsbeoordeling van het milieugentschap uit 2008 bevestigde dat *'De oprichting van dit netwerk ... gezien wordt als een van de belangrijkste verwezenlijkingen van het EMA, en als een cruciaal middel voor het agentschap om zijn doelstellingen te realiseren'*.

Eionet geniet brede erkenning vanwege de ondersteuning die het biedt aan allerlei samenwerkingsvormen en is een positief voorbeeld van institutionele en technische samenwerking. Eionet is vooral effectief in het bevorderen van goede bestuurspraktijken op het vlak van Europese en internationale milieumonitoring- en rapportageactiviteiten, zoals het *Global Earth Observation System of Systems (GEOSS)* en *Environment Watch* van de Verenigde Naties.

Andere netwerken waarin het EMA actief is omvatten de hoofden van Europese Agentschappen, instanties voor milieubescherming en milieubehoud, de voorzitters van de Wetenschappelijke Comités van EU- Agentschappen en -organen, netwerken in het kader van het Europees Nabuurschapsbeleid, het EU-Actieplan voor de Middellandse Zee, de Noordse Raad en de Noordpoolraad, internationale netwerken, waaronder VN-netwerken en multilaterale milieuconventies en diverse internationale en Europese onderzoeksnetwerken.

Deze activiteiten vallen onder het volgende strategische werkgebied:

- EMA-bestuur en samenwerkingsverbanden.

Onze doelstellingen realiseren

Het personeel van het EMA wordt geworven in de 32 lidstaten. Daarnaast beschikt het agentschap ook over een aantal nationale deskundigen die door de lidstaten zijn gedetacheerd.

De werkcapaciteit van het EMA wordt verder vergroot door de vijf Europese thematische centra (ETC) op het gebied van Lucht en Klimaatverandering, Biodiversiteit, Landgebruik en Ruimtelijke Informatie, Water en Duurzame Consumptie en Productie. Deze thematische centra zijn verspreid over de EMA-lidstaten.

Het dagelijkse werk van het agentschap is voornamelijk in handen van de leden van de Groep van Vier, die bestaat uit het EMA en de Directoraten-generaal van Milieu, het Gemeenschappelijk Onderzoekscentrum en Eurostat. Het doel van de groep is om de beschikbare middelen optimaal te benutten via het stroomlijnen van milieureportages en het onderhouden van een gezamenlijke webhostingdienst voor tien thematische gebieden. De thematische gegevenscentra betreffen klimaatverandering, water, lucht, biodiversiteit en landgebruik (beheerd door het EMA), bos en bodem (beheerd door JRC) en afval, natuurlijke hulpbronnen en producten (beheerd door Eurostat).

In de komende vijf jaar zullen we verder gaan met de implementatie van een nieuw systeem voor kwaliteitsmanagement en continuïteitsplanning. Ook zullen we de resterende maatregelen in het kader van het Statuut van EU-ambtenaren invoeren en onze bestaande systemen voor indicatorbeheer, gegevensrapportage, intern management en gebalanceerde scorekaart herzien, zodat het verband tussen werkzaamheden, gebruikte middelen en bereikte resultaten duidelijk wordt.

De effectiviteitsbeoordeling uit 2008 stelde dat *'Het agentschap ook aan de toenemende behoefte aan informatie heeft kunnen voldoen zonder een evenredige toename van de middelen. Ook dit wijst op efficiëntieverhogingen binnen de organisatie'*. In het Europees Milieuagentschap streven we ernaar om 'waar voor het geld' te leveren binnen een enorm brede milieuagenda. Dit is essentieel gelet op de verhoogde financiële druk en het groeiend aantal organisaties dat zich bezighoudt met milieuvraagstukken.

We streven ernaar om de middelen van het agentschap optimaal in te zetten door:

- Onze EMA-milieudoelen ieder jaar te realiseren;
- Reorganisaties door te voeren om het agentschap responsiever en flexibeler te maken;
- Duplicatie met andere EU-instellingen te vermijden:
- Contacten te onderhouden met ambtenaren van de Europese Commissie over ons thematische werk en voor een consistente administratie te zorgen;
- Optimaal gebruik te maken van alle door de EU gefinancierde milieumaatregelen;
- De manier waarop we communiceren met en informatie verstrekken aan onze belangrijkste belanghebbenden en burgers te blijven verbeteren;
- De beschikbaarheid en efficiëntie van onze medewerkers te blijven optimaliseren door bijzondere aandacht voor gezondheid en welzijn.

De activiteiten ten behoeve van de realisering van onze doelstellingen vallen onder het volgende strategische werkterrein:

- EMA-intern management en administratie.

Strategische terreinen

---

1 Milieuthema's

- 1.1 Luchtkwaliteit
- 1.2 Luchtverontreinigende emissies
- 1.3 Biodiversiteit
- 1.4 Broeikasgasemissies
- 1.5 Zoet water
- 1.6 Het mariene milieu

2 Transversale thema's

- 2.1 Gevolgen van klimaatverandering
- 2.2 Kwetsbaarheid en aanpassing
- 2.3 Ecosystemen
- 2.4 Milieu en gezondheid
- 2.5 Maritiem beleid
- 2.6 Duurzame consumptie en productie en afval
- 2.7 Grondgebruik
- 2.8 Land- en bosbouw
- 2.9 Energie
- 2.10 Vervoer

3 Geïntegreerde milieubeoordeling

- 3.1 Geïntegreerde milieubeoordeling
- 3.2 Regionale en mondiale beoordelingen
- 3.3 Ondersteuning van de besluitvorming
- 3.4 Economische analyses
- 3.5 Strategische toekomstmodellen

4 Informatiediensten en communicatie

- 4.1 Gezamenlijk systeem voor milieu-informatie (SEIS)
- 4.2 Communicatie

Strategisch terrein 1 Milieuthema's

Een van de fundamentele taken van het EMA is de ondersteuning van het Europese milieubeleid door middel van de monitoring en rapportage van de resultaten van de tenuitvoerlegging van de Europese milieuwetgeving in alle EMA-lidstaten. Dit omvat onder meer het invoeren en bijhouden van rapportagemechanismen, de ontwikkeling van het gezamenlijke milieu-informatiesysteem (SEIS), de invoering van Inspire (infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Europese Unie), kwaliteitsborgingsprocedures, kaders voor analyses en standaardformaten in de vorm van datasets, indicatoren en geïntegreerde beoordelingen voor een aantal milieuthema's, zoals luchtkwaliteit en de uitstoot van verontreinigende stoffen, broeikasgassen, zoetwater- en mariene milieus. Het werk omvat onder meer analyses van de kosten van acties tegenover inactiviteit, effectiviteitsbeoordelingen, 'distance-to-target' (afstand tot de doelstelling) -beoordelingen met betrekking tot overeengekomen beleidsdoelstellingen en referentiewaarden op de lange termijn, evenals vooruitzichten voor de horizon 2020–2030.

De vraag naar dit soort werk zal naar verwachting aanhouden en zich in de komende vijf jaar verder ontwikkelen, in aansluiting op de evolutie van het Europese milieubeleid en milieurecht. Hoogtepunten in deze periode zullen zijn: een mondiale overeenkomst voor het terugdringen van broeikasgasemissies na 2012 die in het najaar van 2009 in Kopenhagen moet worden afgesloten; de invoering van een herziene EU-regeling voor de verhandeling van emissierechten voor 2008–2012; afspraken over nationale doelstellingen inzake de vermindering van broeikasgasemissies in de EU voor 2020; de herziening van de Richtlijn voor nationale emissieplafonds en de Richtlijn voor geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging ('IPPC-richtlijn') in 2009; de tenuitvoerlegging van de nieuwe richtlijn voor 'Schone lucht voor Europa' (*Clean Air For Europe* – CAFE); vorderingen ten opzichte van de doelstelling om het verlies aan biodiversiteit in 2010 een halt toe te roepen; de eerste ronde van stroomgebiedbeheerplannen en daaraan gerelateerde programma's van maatregelen ingevolge de Kaderrichtlijn Water in 2009 en de tenuitvoerlegging van de onlangs aangenomen Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Het EMA zal zijn bestaande datastromen, indicatoren en beoordelingen verder ontwikkelen en aanpassen aan deze veranderende behoeften.

Algemene doelstellingen voor 2009–2013

Ondersteuning bieden voor de beleidsontwikkeling en evaluatie in het kader van de milieuthema's waarop het *acquis communautaire* van toepassing is en aanverwante terreinen door:

- volledige toegang te verzekeren, via het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie SEIS en de milieugegevenscentra van het EMA, tot de kwalitatief hoogwaardige gegevens die nodig zijn voor de ondersteuning van werk op Europees niveau aan indicatoren en geïntegreerde beoordelingen;
- relevante EMA-indicatoren bij te houden en te ontwikkelen in het kader van het *Indicator Management System*;
- thematische analyses, beoordelingen en methoden te verschaffen ter ondersteuning van de diverse thematische beleidsagenda's; en
- evaluaties uit te voeren van de bestaande effectiviteit van beleidsmaatregelen en vooruitzichten voor de horizon 2020–2030.

Het werk is onderverdeeld in verschillende kernthema's op milieugebied die aansluiten op de thema's van het Zesde Milieuoactieprogramma van de Europese Commissie:

- **Luchtkwaliteit**
- **Luchtverontreinigende emissies**
- **Biodiversiteit**
- **Broeikasgasemissies**
- **Zoet water**
- **Het mariene milieu**

1.1 Luchtkwaliteit

Onze hoofddoelstelling

Het verstrekken van beoordelingen van luchtkwaliteit en luchtverontreiniging in Europa, in het bijzonder in stedelijke en plattelandsgebieden, op basis van betrouwbare, actuele en, waar mogelijk, 'near real-time' gegevens en indicatoren, met nadruk op fijne zwevende deeltjes, ozon, giftige en andere gevaarlijke verontreinigende stoffen, emissies per sector, voortgang en vooruitzichten ten aanzien van doelstellingen voor luchtkwaliteit op de korte en lange termijn en bijdragen aan beoordelingen van de effecten van luchtkwaliteit op de volksgezondheid en ecosystemen.

Analyse

Hoewel de kwaliteit van de buitenlucht ⁽¹⁾ in Europa gestaag is verbeterd, is er nog een lange weg te gaan voordat de langetermijndoelstellingen voor de bescherming van de volksgezondheid en het milieu verwezenlijkt zullen zijn. De aanwezigheid van fijne zwevende deeltjes, zoals PM₁₀ en PM_{2,5}, ozon, giftige en andere gevaarlijke verontreinigende stoffen in de buitenlucht en de afzetting van allerlei stoffen blijven substantiële effecten uitoefenen op de volksgezondheid, ecosystemen, gewassen en bossen. Hoogtepunten op beleidsgebied in de periode van de nieuwe strategie zijn de nieuwe Richtlijn voor 'Schone lucht in Europa' (*Clean Air for Europe Directive*) en de herziening daarvan (2013); de herziening van Thematische strategie inzake luchtverontreiniging (2010) en de huidige herziening van de Richtlijn nationale emissieplafonds.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- Betrouwbare, actuele en, waar mogelijk, 'near real-time' gegevens, kaarten en indicatoren te leveren en de toegang te stroomlijnen tot websites met relevante informatie over luchtkwaliteit via het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie SEIS en het milieugegevenscentrum voor lucht van het EMA;
  - geïntegreerde en doelgerichte beoordelingen te leveren van luchtkwaliteit en geluidshinder, de effecten op de volksgezondheid en het milieu, en de effectiviteit en nevenvoordelen van hiermee verband houdende beleidsinitiatieven en maatregelen;
  - jaarlijkse beoordelingen te leveren van ozonniveaus in de zomer (in overeenstemming met de Richtlijn
- betreffende ozon in de lucht) en luchtkwaliteit in zones en agglomeraties (in overeenstemming met de Richtlijn luchtkwaliteit);
  - een bijdrage te leveren aan de geïntegreerde milieubeoordelingen van het EMA en analyses op het gebied van milieu en gezondheid door in ons werk breder gebruik te maken van modelleringstechnieken, geavanceerde ruimtelijke karteringstechnieken en Inspire (infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de EU);
  - nauw samen te werken met Eionet (Europees milieubesluitings- en informatienetwerk), het Europees Thematisch Centrum voor Lucht en Klimaatverandering, de atmosferische diensten van GMES (*Global Monitoring of Environment and Security* — wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid), Eurostat, het JRC (*Joint Research Centre* — het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Commissie) en overige diensten van de Europese Commissie, de Wereldgezondheidsorganisatie, UNECE (de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties, voor wat betreft de relevante programma's, centra en werkgroepen in het kader van het verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand), het netwerk van nationale referentielaboratoria voor kwaliteitscontrole/kwaliteitsborging van de bewaking van luchtkwaliteit, en andere gegevensleveranciers, zoals regionale instanties, steden, industriële en wetenschappelijke organisaties, onderzoeks- en maatschappelijke instellingen; en
  - het gebruik te verbeteren van informatie over luchtkwaliteit via gebruiksvriendelijke, interactieve multimedialdiensten.

⁽¹⁾ Het probleem van verontreiniging van het binnenmilieu komt aan de orde in het interdisciplinaire thema over Milieu en gezondheid.

1.2 Luchtverontreinigende emissies

Onze hoofddoelstelling

Beoordelingen verstrekken in verband met de uitstoot van verontreinigende stoffen, waaronder giftige en gevaarlijke stoffen, die de lucht en eventueel andere milieucompartimenten vervuilen. In dit kader zal de vooruitgang worden gevolgd en zullen vooruitzichten worden verstrekt met betrekking tot de realisering van de doelstellingen die onder meer gedefinieerd zijn in de toepasselijke Europese en internationale wetgeving. Tevens zal de effectiviteit worden beoordeeld van Europese beleidsinitiatieven en maatregelen om emissies terug te dringen.

Analyse

Hoewel de uitstoot van belangrijke luchtverontreinigers in de laatste jaren is afgenomen, heeft luchtvervuiling nog steeds aanzienlijke schadelijke effecten op de volksgezondheid, ecosystemen en gewassen. Vervuilende emissies, die in het algemeen afkomstig zijn van grote en kleine installaties en van diffuse bronnen, zoals transport, landbouw en huishoudens, blijven zorgen baren.

In 2009 zal herziening plaatsvinden van het Göteborg-protocol inzake vermindering van verzuring, eutrofiëring en ozon op leefniveau bij het UNECE-Verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand. Alsmede van de Richtlijn voor nationale emissieplafonds (NEC-richtlijn) en de Richtlijnen inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC-richtlijnen). Bovendien zal tegen het einde van 2009 het Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen (E-PRTR) worden geïntroduceerd, dat het bestaande Europees Emissieregister van Verontreinigende Stoffen (EPER) zal vervangen.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- Betrouwbare en actuele (waar mogelijk 'near real-time'), gegevens en indicatoren te leveren en de toegang te stroomlijnen tot websites met relevante informatie over de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen, via het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie SEIS, Inspire en het milieugegevenscentrum van het EMA voor lucht;
- ondersteuning te bieden aan de Europese Commissie ter stroomlijning van de gegevensinzameling en rapportage over de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen in overeenstemming met de

bestaande wetgeving, waaronder de NEC-richtlijn (voor nationale emissieplafonds) en het communautaire bewakingsstelsel voor de uitstoot van broeikasgassen;

- de jaarlijkse emissie-inventarisaties van de EU te produceren voor het Verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand en de Richtlijn inzake nationale emissieplafonds en samen met het EMEP (Programma voor samenwerking inzake de bewaking en de evaluatie van het transport van luchtverontreinigende stoffen over lange afstand in Europa) de nationale inventarisgegevens voor emissies in de lucht te herzien;
- beoordelingen te verschaffen van de synergieën en afwegingen van beleidsmaatregelen voor de vermindering van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen, en beoordelingen van de effectiviteit van bepaalde beleidsmaatregelen om belangrijke luchtverontreinigende emissies en de effecten daarvan op de luchtkwaliteit terug te dringen;
- nauw samen te werken met Eionet en andere gegevensleveranciers, het Europees Thematisch Centrum voor Lucht en Klimaatverandering, het Verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand (in het bijzonder het EMEP-programma en het centrum en de taakgroep in het kader van dit programma voor emissie-inventarissen en prognoses) en met de diensten van de Europese Commissie (inclusief Eurostat en het JRC);
- het handboek voor emissie-inventarissen van luchtverontreinigende stoffen van het EMEP en het EMA te publiceren op de website van het EMA; dit handboek zal regelmatig worden bijgewerkt door de EMEP-werkgroep voor emissie-inventarissen en prognoses van de UNECE (economische commissie voor Europa van de Verenigde Naties); en
- de website van het E-PRTR en de IRIS-databank te hosten en bij te dragen aan de daaraan verbonden rapportageactiviteiten.

1.3 Biodiversiteit

Onze hoofddoelstelling

Informatie, gegevens en analyses verschaffen met betrekking tot de biologische diversiteit in water, terrestrische systemen, de bodem en de lucht, via een geïntegreerd analytisch kader dat alle prioriteitsgebieden en de onderlinge verbanden daartussen dekt. Dit betekent dat de vorderingen worden gevolgd en dat vooruitzichten worden verstrekt voor de verwezenlijking van doelstellingen die onder meer vastgelegd zijn in toepasselijke Europese en internationale wetgeving, evenals de beoordeling van de effectiviteit van Europese beleidsinitiatieven en maatregelen.

Analyse

De komende vijf jaar zal het Europese beleidsterrein voor biodiversiteit zich uitbreiden, in overeenstemming met het groeiende bewustzijn van het belang van biodiversiteit- en ecosysteemdiensten voor het menselijk welzijn. Voor 2009–2013 zal de nadruk liggen op drie beleidsprioriteiten: de bescherming van belangrijke soorten en habitats overeenkomstig de Vogel- en Habitatrichtlijnen; de doelstelling om tegen 2010 het verlies aan biodiversiteit in de EU een halt toe te roepen en verslag te doen over de voortgang aan de hand van de SEBI2010-indicatoren (*Streamlining European Biodiversity Indicators 2010*) en een visie op langere termijn met betrekking tot handhaving van de veerkracht van ecosystemen en de veiligstelling van ecosysteemdiensten (zie hoofdstuk 2.3.).

Het samenbrengen van deze prioriteiten is om twee redenen van belang: ten eerste, omdat het verlies aan biodiversiteit, in het bijzonder van soorten en habitats, resulteert in een verslechtering van de 'ecosysteemdiensten' die natuurlijke systemen leveren; en ten tweede, omdat deze en de vele andere onderlinge verbanden tussen de drie prioriteiten een coherente aanpak vereisen van gegevensverzameling en analyses, om onnodige duplicatie van gegevensstromen te vermijden.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- via SEIS, Inspire en de milieugegevenscentra van het EMA voor Biodiversiteit en Ecosystemen en Landgebruik kwalitatief hoogwaardige gegevens te verschaffen ter ondersteuning van Europese

rapportagemaatregelen, waaronder in het bijzonder de Natuurrichtlijnen;

- analyses uit te voeren van de toestand van en trends m.b.t. afzonderlijke soorten en habitats, zoals vereist op grond van de toepasselijke voorschriften van de bestaande communautaire wetgeving;
- te rapporteren over de voortgang ten opzichte van de Europese en mondiale doelstellingen voor het stoppen of verminderen van het verlies aan biodiversiteit aan de hand van de SEBI2010-biodiversiteitsindicatoren;
- ruimtelijke analyses te produceren van de conflicten en mogelijke compromissen tussen biodiversiteit, economische ontwikkeling en maatschappelijke doelstellingen, met bijzondere aandacht voor doelen op het vlak van klimaatverandering en natuurbehoud;
- dergelijke analytische inbreng en resultaten van door de EU gefinancierde onderzoeksprojecten over biodiversiteit te gebruiken voor de periodieke rapporten van het EMA over de staat en toekomst van het milieu en de Europese ecosysteemevaluatie (Eureca 2012); en
- de informatievoorziening door het EMA over soorten, habitats en de samenvoeging daarvan in indicatoren te verbeteren, zodat deze informatie kan worden gebruikt door beleidsmakers, burgers en de media via multimedialkanalen, waaronder het internationaal uitwisselingsmechanisme voor biodiversiteit (*Clearing House Mechanism for Biodiversity*) van de Europese Gemeenschap.

1.4 Broeikasgasemissies

Onze hoofddoelstelling

De vorderingen van de verwezenlijking van de emissiedoelstellingen van de EU voor broeikasgassen (Kyoto en 2020) monitoren en beoordelen, de effectiviteit beoordelen van de Europese beleidsinitiatieven en maatregelen ter bestrijding van klimaatverandering, en de ontwikkeling ondersteunen van langetermijnstrategieën ter bestrijding van klimaatverandering.

Analyse

De opwarming van de aarde zal verstrekkende gevolgen hebben. Maatregelen om de wereldwijde klimaatverandering aan te pakken zijn zowel vanuit technisch als economisch oogpunt haalbaar, afgezet tegen de hoge kosten van onverminderde klimaatverandering. De doelstellingen van het Kyoto-protocol zijn een eerste stap waaraan in 2012 voldaan moet zijn. De belangrijkste bestaande wetgeving in dit kader is de gezamenlijke inspanning van lidstaten om de emissiedoelstelling van Kyoto te realiseren, het EU-emissiehandelssysteem (ETS), gericht op elektriciteitsopwekking en energie-intensieve industrie, alsmede het communautaire bewakingssysteem voor de uitstoot van broeikasgassen. De uitstoot van broeikasgassen moet op wereldwijde schaal nog aanzienlijk verder worden teruggedrongen om het door de EU voorgestelde doel te bereiken om de temperatuurstijging te beperken tot maximaal + 2 °C boven het pre-industriële niveau. In het kader van Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering (UNFCCC) wordt een post-Kyoto regeling ontwikkeld waarover naar verwachting eind 2009 in Kopenhagen overeenstemming zal worden bereikt.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- via SEIS en het milieugegevenscentrum van het EMA voor Klimaatverandering gegevens, informatie en indicatoren te verschaffen die in de afzonderlijke landen worden verzameld overeenkomstig de toepasselijke Europese wetgeving voor de bestrijding van klimaatverandering, ter ondersteuning van Europese rapportagemaatregelen, zoals de jaarlijkse broeikasgasinventarisatie van de EU, en meer actuele schattingen, de volledige boekhoudkundige verwerking van emissierechten in overeenstemming met de Kyoto- en EU-voorschriften, regelmatige actualisering van

indicatoren voor broeikasgasemissies en een jaarlijkse analyse van de vooruitzichten en effectiviteit van beleidsinitiatieven en maatregelen om de Kyoto-doelen voor 2008–2012 en eventuele nieuwe doelstellingen te realiseren;

- jaarlijks verslag uit te brengen over de ervaring van lidstaten met het EU-emissiehandelssysteem, uitgebreid naar de effectiviteitsbeoordeling van het ETS, projecten in het kader van Kyoto-mechanismen en mogelijk ook andere markten en projecten voor CO₂-compensatie;
- analyses en beoordelingen te produceren van manieren waarop een 'groenere' economie met minder CO₂-uitstoot kan worden gerealiseerd. Deze omvatten onder meer geïntegreerde prognoses voor bestrijding en aanpassing en alternatieve toekomstscenario's, waarbij onderling verband gelegd wordt tussen sociaal-economische ontwikkelingen, emissies, systemen voor de boekhoudkundige verwerking van CO₂-emissies en effecten op waterkwaliteit en -kwantiteit, biodiversiteit, bodem, bossen en oceanen als opslagplaatsen of bronnen, alsook nevenvoordelen voor de luchtkwaliteit en de volksgezondheid;
- ondersteuning te bieden aan het project van de Europese Commissie voor stroomlijning van de gegevensinzameling en rapportage over emissies in de lucht en broeikasgasemissies overeenkomstig bestaande wetgeving, waaronder de NEC-richtlijn (voor nationale emissieplafonds) en het communautaire bewakingssysteem voor de uitstoot van broeikasgassen;
- ondersteuning te bieden bij de herziening in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties voor klimaatverandering (UNFCCC) en eventuele technische kwesties die uit dit onderhandelingsproces voortvloeien; en
- gebruiksvriendelijke toegang te creëren tot rapporten, gegevens, indicatoren en andere informatie via het milieugegevenscentrum van het EMA voor Klimaatverandering, met daaraan gekoppelde analytische en beslissingsondersteunende hulpmiddelen.

1.5 Zoet water

Onze hoofddoelstelling

Het Europese beleid ondersteunen met betrekking tot waterkwaliteit en -kwantiteit door geïntegreerde beoordelingen te verschaffen van waterkwaliteit, -kwantiteit en -gebruik, de voortgang te monitoren en vooruitzichten te verstrekken ten aanzien van de verwezenlijking van beleidsdoelstellingen en programma's voor kwaliteitsborging, ondersteund door actuele en, waar mogelijk, 'near real-time' gegevens, indicatoren, modellen en analyses.

Analyse

Ondanks verbeteringen in de afgelopen jaren, zijn nog steeds veel zoetwaterecosystemen in Europa in gevaar als gevolg van voortdurende emissies in het water, in het bijzonder afkomstig van de landbouw, fysieke ingrepen in waterlichamen die plaatsvinden om bijvoorbeeld de binnenvaart en de opwekking van waterkracht te ondersteunen, en de effecten van extreme gebeurtenissen en slecht beheer van natuurlijke hulpbronnen, met overstromingen en droogte als gevolg.

In de EU bieden de Kaderrichtlijn Water (WFD) en aanverwante watterrichtlijnen een geïntegreerd raamwerk voor de aanpak van deze omvangrijke en diverse problematiek van het waterbeheer. De eerste ronde van stroomgebiedbeheerplannen en de daaraan verbonden programma's van maatregelen in 2009 zijn een belangrijke mijlpaal voor de overgang van voorbereiding naar praktijk in de tenuitvoerlegging van de Kaderrichtlijn Water. Een goede tenuitvoerlegging vereist verdere integratie van sectorale activiteiten (landbouw, plattelandontwikkeling, economie, energie, vervoer, waterinfrastructuur) en moet ondersteund worden door een intensieve uitwisseling van informatie tussen de betrokken partijen op het gebied van goede praktijken en toereikende, efficiënte maatregelen.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- via SEIS, het milieugegevenscentrum van het EMA voor water en het waterinformatiesysteem voor Europa (WISE), gegevens, informatie en indicatoren te verschaffen die vanuit de diverse landen worden verzameld overeenkomstig de toepasselijke EU-wetgeving over wateremissies,

waterkwaliteit en -kwantiteit, ter ondersteuning van Europese rapportagemaatregelen, waaronder de herziening in 2012 van de oppervlakte- en grondwatertoestand in de EU, in overeenstemming met artikel 18 van de Kaderrichtlijn Water;

- geïntegreerde beoordelingen te verstrekken van watervervuiling, kwantiteit van watervoorraden en de effectiviteit van beleidsmaatregelen, aan de hand van het DPSIR-concept (*Drivers, Pressures, State, Impacts, Responses*), de concepten van geïntegreerd beheer van watervoorraden (*Integrated Water Resources Management*), ecosysteemdiensten, milieuboekhouding, veerkracht en ruimtelijke kartering;
- informatie en analyses te verschaffen op het gebied van waterbalansen en aanpassing aan klimaatverandering door middel van een informatiesysteem over waterschaarste en droogte (*Water Scarcity and Drought Information System*) in samenwerking met het JRC;
- beoordelingen te verschaffen van watergoederen en -diensten met de nadruk op de bredere context van ecosystemen, biodiversiteit en de impact van invasieve uitheemse soorten, de effecten van de indringing van zout water, overstromingen en temperatuurveranderingen;
- gebruiksvriendelijke toegang te verschaffen tot rapporten en gegevens, met inbegrip van 'near real-time' gegevens, indicatoren, informatie en daaraan gekoppelde analytische hulpmiddelen; en
- het inzicht in de problematiek van waterkwaliteit en -kwantiteit en klimaatverandering van de burgers te verbeteren via gebruiksvriendelijke, interactieve multimedialdiensten.

1.6 Het mariene milieu

Onze hoofddoelstelling

De Europese en internationale beleidsmaatregelen met betrekking tot het mariene milieu en de tenuitvoerlegging daarvan ondersteunen door geïntegreerde EMA-beoordelingen te verschaffen van de toestand van het mariene milieu en de relaties met menselijk welzijn, met behulp van actuele gegevens, indicatoren, modellen en analyses.

Analyse

De som van menselijke factoren die druk uitoefenen op het mariene milieu en die afkomstig zijn van visserij, energie, de exploratie en exploitatie van hulpbronnen, toerisme, scheepvaart en vervuiling wordt steeds groter en de algemene toestand van mariene ecosystemen in Europa is slecht. Klimaatverandering zorgt bovendien voor extra druk op het milieu, via effecten zoals temperatuurstijging en de verzuring van de oceanen, die nu al het vermogen van zeeën en oceanen aantasten om broeikasgassen uit de atmosfeer te absorberen en het functioneren van sommige mariene biota bemoeilijken. Het EU-beleid volgt nu een 'ecosysteembenadering' voor het beheer van menselijke activiteiten in het mariene milieu door middel van strategieën en richtlijnen.

Voor een succesvolle tenuitvoerlegging in heel Europa is een veel betere omschrijving nodig van de huidige situatie, historische trends en toekomstverwachtingen via vergelijkbare gegevens en informatie, waaronder sociaal-economische factoren en andere krachten die druk op het milieu uitoefenen, en een beter overzicht van de mogelijkheden voor, en de milieueffecten van het huidige en toekomstige gebruik van het mariene milieu en regionale zeeën.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- via SEIS, het milieugegevenscentrum van het EMA voor water en het waterinformatiesysteem voor Europa ondersteuning te bieden met het oog op verduidelijking van de behoeften aan monitoring en beoordelingen, vastlegging en stroomlijning van en verbeterde toegang tot nieuwe gegevensstromen, informatie en indicatoren met betrekking tot het mariene milieu in het kader van de toepasselijke EU-wetgeving, in het bijzonder voor de Kaderrichtlijnen voor mariene strategie en water (kustwateren);
- het raamwerk van geïntegreerde EMA-beoordelingen van het mariene milieu te versterken door een uitgebreidere behandeling van de componenten van het DPSIR-evaluatiekader, met behulp van verbeterde indicatoren, en door tevens aspecten te integreren van het ecosysteemdienstenconcept (b.v. economische waardering), het initiatief in het kader van het Europese maritieme beleid voor de oprichting van een Europees marien observatie- en gegevensnetwerk (*European Marine Observation and Data Network* – EMODNET), Inspire, vooruitzichten en scenario's;
- bij te dragen aan de ontwikkeling van mariene kerndiensten binnen GMES;
- onze synergieën te vergroten met de VN- en regionale mariene verdragen, de wetenschappelijke wereld en maatschappelijke organisaties, bij de ontwikkeling van geïntegreerde EMA-beoordelingen van het mariene milieu, om ervoor te zorgen dat deze de omstandigheden in elke Europese regionale zee beter weergeven; en
- geïntegreerde beoordelingen te produceren van het mariene milieu en de effectiviteit van EU-beleid, met betrekking tot onder meer biodiversiteit, waterkwaliteit, visserij en maritieme zaken, alsook de toestand en waarde van mariene ecosysteemgoederen en -diensten in het kader van verschillende beleidsrelevante scenario's, en bij te dragen aan de beoordelingen van het mariene milieu in de Oostzee onder het Zweedse voorzitterschap in 2009, het Spaanse voorzitterschap in 2010, voor Horizon 2020 in het Middellandse-Zeegebied, met betrekking tot de Noordpool voor de Europese Commissie, de Noordpoolraad en de Noordse Raad en voor Eureka 2012.

Strategisch terrein 2 Transversale thema's

De vraag naar geïntegreerde, transversale analyses neemt toe in overeenstemming met het groeiende bewustzijn van snel veranderende realiteiten. De consumptie- en productiepatronen van Europa, hun invloed op klimaatverandering en biodiversiteit, de vraag hoe ze worden bediend door ecosystemen in de hele wereld, en hoe deze patronen zouden kunnen worden aangepast aan veranderingen, zijn onderwerpen die duidelijk in de schijnwerper staan. Als gevolg daarvan groeit ook de behoefte aan onderling gerelateerde informatie over al deze processen. In een geglobaliseerde economie waar mensen, bedrijven en regeringen een mondiaal bereik hebben, kunnen allerlei verschillende soorten beleid invloed uitoefenen op de veerkracht van het natuurlijke milieu en de hulpbronnen die dit milieu ons op het land of in de zee verschaft.

Van vervoer tot energie, van landbouw tot handel, van toerisme tot menselijk welzijn, alle menselijke activiteiten kunnen zich zodanig manifesteren dat ze aaneengeschakelde reeksen van onbedoelde gevolgen veroorzaken, die ons potentieel kunnen leiden naar snelle, niet-lineaire veranderingen en omslagpunten voor het natuurlijke milieu. Onder de oppervlakte van deze realiteiten liggen veel onzekerheden verborgen, evenals de vraag hoe deze zich mogelijk zullen ontwikkelen. Het is echter duidelijk dat het milieu en de economie tot nu toe geen gelijkwaardige partners zijn geweest in deze relatie.

Algemene doelstelling voor 2009–2013

De beleidsontwikkeling en evaluatie binnen de transversale thema's ondersteunen door:

- voort te bouwen op de resultaten van de strategie voor 2004–2008 met betrekking tot methoden en analyses die nodig zijn voor interdisciplinaire beoordelingen, zoals ruimtelijke analyse, impactindicatoren, prognoses en scenario's, effectiviteitsbeoordelingen van beleidsmaatregelen en economische analyses;
- deze methoden in te zetten om explicieter te werken aan een reeks transversale thema's binnen dit strategische terrein, zoals sectorale integratie, klimaatverandering, duurzame consumptie en productie en het maritieme, territoriale en cohesiebeleid;
- bijzondere aandacht te besteden aan vraagstukken die prioritair zijn voor de Milieubalans 2010 (de vijfjaarlijkse milieubeoordeling van het EMA), Eureka 2012 (Europese ecosysteemevaluatie) en het IPCC-rapport van 2013; en
- allianties en capaciteiten op te bouwen binnen onze netwerken om deze transversale analyses en beoordelingen uit te voeren, in het kader van het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie (SEIS).

Dit werkterrein is verdeeld in de tien transversale kernthema's van het Europese politieke en milieulandschap:

- **Gevolgen van klimaatverandering**
- **Kwetsbaarheid en aanpassing**
- **Ecosystemen**
- **Milieu en gezondheid**
- **Maritiem beleid**
- **Duurzame consumptie en productie en afval**
- **Grondgebruik**
- **Land- en bosbouw**
- **Energie**
- **Vervoer**

2.1 Gevolgen van klimaatverandering

Onze hoofddoelstelling

Rechtstreeks bijdragen aan de ontwikkeling van EU-beleid met betrekking tot de gevolgen van klimaatverandering door de verfijning van relevante indicatoren, het leveren van beoordelingen in combinatie met sociaal-economische factoren in Europa, met behulp van historische trends, kortetermijnvoorspellingen ('now-casting'), ruimtelijke analyse, toekomstanalyses en effectiviteitsbeoordeling van beleid waarin economische aspecten zijn meegenomen.

Analyse

De effecten van klimaatverandering op natuurlijke hulpbronnen en menselijke activiteiten zullen zich naar verwachting verder doen gelden, ondanks krachtige maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Zelfs als de EU-doelstelling om de temperatuurstijging tot + 2 °C te beperken wordt verwezenlijkt, zullen er nog vele gevolgen zijn. Klimaatverandering oefent extra druk uit op natuurlijke en menselijke systemen, die sowieso al een toenemende druk ondervinden van de globalisering en stijgende consumptiepatronen overal ter wereld.

In 2008 produceerde het EMA in samenwerking met het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Commissie en het regionale kantoor voor Europa van de Wereldgezondheidsorganisatie een rapport over de gevolgen van klimaatverandering aan de hand van meer dan 40 indicatoren voor fysieke, biologische en gezondheidseffecten. Het rapport concludeerde dat klimaatverandering in alle opzichten verstrekende, in omvang toenemende gevolgen met zich meebrengt. Gegevens van de diverse mondiale observatieprogramma's en plaatselijke meetprogramma's tonen eveneens aan dat de huidige omstandigheden de meest pessimistische schattingen van het IPCC-rapport uit 2007 overtreffen.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- informatie, gegevens, indicatoren en modellen met betrekking tot gevolgen van klimaatverandering van het milieugegevenscentrum van het EMA voor klimaatverandering te verbeteren en te onderhouden en deze te koppelen aan informatie en gegevens van de milieugegevenscentra voor water, biodiversiteit en landgebruik;
- een reeks beoordelingen van gevolgen van klimaatverandering en daaraan gerelateerde beoordelingen te produceren op thematische terreinen die gekoppeld zijn aan bredere strategieën op het vlak van milieu en duurzaamheid, voor de evaluaties in het kader van de Milieubalans 2010 en Eureka 2012, en de op indicatoren gebaseerde beoordelingen van klimaatveranderingseffecten in Europa regelmatig te actualiseren om te beantwoorden aan de groeiende vraag naar ondersteuning;
- samen te werken met onderzoeksteams in Europa ter verbetering van de regionalisering van toekomstanalyses van de gevolgen van klimaatverandering;
- modellen en gegevens te ontwikkelen in samenwerking met ECMWF om een kleinschaliger klimaatarchief te ontwikkelen voor het retrospectief traceren (*hindcasting*) en voorspellen (*forecasting*) van het klimaat in Europa op subregionale, ruimtelijke schaal; en
- gebruiksvriendelijke, meertalige multimediatproducten te creëren met betrekking tot de reikwijdte van de gevolgen van klimaatverandering.

2.2 Kwetsbaarheid en aanpassing

Onze hoofddoelstelling

Nieuwe EU- en Europese beleidsontwikkelingen ondersteunen met betrekking tot kwetsbaarheid voor en aanpassing aan klimaatverandering, en rampenpreventie en -management door online toegang te creëren tot relevante milieu-informatie, observaties voor het snel ruimtelijk in kaart brengen van omstandigheden en beslissingsondersteunende middelen, via SEIS- en GMES-diensten, om lidstaten te helpen hun doelstellingen te realiseren voor het omgaan met klimaatveranderingseffecten, aanpassing, het in kaart brengen van kwetsbaarheden, rampenpreventie en -management.

Analyse

Natuurlijke hulpbronnen en menselijke activiteiten in Europa worden als gevolg van het veranderende klimaat steeds kwetsbaarder. Dit gaat onder meer gepaard met intensivering van extreme temperaturen, neerslag, overstromingen, stormen, droogte, bosbranden, geïntensiveerd landgebruik, industriële ontwikkeling, stedelijke uitbreiding, bouw van infrastructuur en verlies aan biodiversiteit. Het groenboek van de Europese Commissie uit 2007 over de aanpassing aan klimaatverandering benadrukt het verhoogde risico op schade aan en voor mensen, infrastructuur en het milieu in de EU en vestigt de aandacht op de noodzaak voor vroegtijdige actie en beleidsreacties in Europa.

In het kader van het Raamverdrag inzake klimaatverandering van de Verenigde Naties (UNFCCC) is een vijfjarig werkprogramma in uitvoering dat betrekking heeft op de effecten van klimaatverandering, kwetsbaarheid en aanpassing. Bovendien is er een wereldwijde post-Kyoto regeling in ontwikkeling, die onder meer betrekking heeft op aanpassing aan klimaatverandering. Naar verwachting zal hierover eind 2009 in Kopenhagen overeenstemming worden bereikt.

De Europese Commissie werkt momenteel aan een witboek over **aanpassing (adaptatie)** met opties voor de integratie van aanpassingsmaatregelen in EU-beleid voor de meest kwetsbare regio's. De Europese Commissie is ook van plan om een Mededeling op te stellen over een communautair initiatief op het gebied van rampenpreventie dat erop gericht is om informatie systematischer samen te brengen ter ondersteuning van acties in de EU.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- beleidsrelevante gegevens te verzamelen, te beheren en te beoordelen, op Europees niveau, om de kwetsbaarheid van het milieu in grensoverschrijdend verband in kaart te brengen in de EU en naburige landen, in samenwerking met andere Europese organisaties (het Directoraat-Generaal Milieu, het JRC, Europees Agentschap voor Maritieme Veiligheid (EMSA), Europees Ruimteagentschap (ESA));
- te rapporteren over nationale plannen voor aanpassing aan klimaatverandering en richtlijnen en ondersteuning te bieden voor informatie-uitwisseling over regionale preventie, management- en aanpassingsstrategieën en goede praktijken;
- de milieugevolgen te beoordelen van natuurrampen en industriële ongevallen in Europa, evenals de bestaande maatregelen te beoordelen voor het management en de preventie daarvan, als aanvulling op de informatie over economische schade en maatschappelijke gevolgen die door andere organisaties wordt verzameld;
- de oprichting te ondersteunen van een communautair 'clearing house'-mechanisme voor de uitwisseling van informatie en goede praktijken op het gebied van preventie en beheer van rampen, dat ontwikkeld moet worden met netwerken van belanghebbenden bij preventie en beheer van rampen in Europa; en
- een prototype te ontwikkelen van een Europees uitwisselingsmechanisme voor de gevolgen van klimaatverandering, kwetsbaarheid en aanpassing (*European Clearing House on Climate Change Impacts, Vulnerability and Adaptation*), om toegang te verschaffen tot gegevens over klimaatverandering in Europa en scenario's met informatie over maatregelen en goede praktijken, inclusief de economische kosten, gekoppeld aan het milieugegevenscentrum van het EMA voor klimaatverandering en in aansluiting op een uitwisselingsmechanisme voor de preventie en het beheer van rampen.

2.3 Ecosystemen

Onze hoofddoelstelling

De inbedding ondersteunen van het concept van ecosystemen en ecosystemediensten in de evaluatie van huidige en toekomstige thematische beleidsmaatregelen van de EU en sectorale ontwikkeling in internationale en regionale beleidskaders, en binnen de raamwerken van indicatoren van het EMA, kernrapportages en geïntegreerde beoordelingen zoals de Milieubalans 2010 en Eureka 2012.

Analyse

Ecosysteemdiensten vertegenwoordigen de transformatie van een aantal natuurlijke bronnen in producten die mensen nodig hebben, waarvan ze profiteren en waaraan ze waarde hechten. Hierbij horen onder meer toeleveringsdiensten — producten die verkregen worden uit ecosystemen, zoals genetische hulpbronnen, voedsel en vezels, zoet water. Ook zijn er regulerende diensten — voordelen van de regulering van ecosysteemprocessen, waaronder de beheersing van overstromingen en ziekten, klimaat, water en de volksgezondheid, alsook culturele diensten, waaronder immateriële voordelen, zoals recreatie, esthetische waarden en spirituele verrijking. Bovendien zijn er ondersteunende diensten, die nodig zijn voor de productie van alle overige ecosystemediensten, waaronder de productie van biomassa, schone lucht, de kringloop van voedingsstoffen en water.

Deze natuurlijke diensten worden niet op een toereikende manier erkend door economische markten, overheidsbeleid en landgebruikspraktijken. Veel ecosystemediensten lopen dan ook het risico verloren te gaan of worden ernstig bedreigd met verlies van veerkracht. De bredere tenuitvoerlegging van het concept van ecosystemediensten in Europa, gekoppeld aan een follow-up van de Millennium-ecosysteemevaluatie van 2005 en het initiatief van de G8+5-landen voor een studie naar de economische waarde van ecosystemen en biodiversiteit (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity*) voor de bijeenkomst van de Conventie inzake biologische diversiteit in 2010, zal sterke economische argumenten toevoegen. Deze argumenten kunnen niet alleen verandering teweegbrengen in de prioriteiten, actie, en financiering in het kader van milieubeleid, maar kunnen ook de aandacht trekken van andere belanghebbenden uit verschillende sectoren om hen bewuster te maken van de economische betekenis van verandering.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- Eureka 2012 te produceren, de eerste ecosysteembeoordeling voor Europa die tevens als inbreng zal fungeren voor de follow-up van de Millennium-ecosysteemevaluatie;
- ondersteuning te bieden aan de TEEB-studie naar de economische waarde van ecosystemen en biodiversiteit, de Millennium-ecosysteemevaluatie, en het *Global Green New Deal* initiatief van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) in verband met de boekhouding van natuurlijke hulpbronnen (*resource accounting*); de veerkracht van ecosystemen in kaart te brengen en hun waarde te analyseren;
- het bewustzijn te verhogen van de waarde en het gebruik van natuurlijke hulpbronnen door middel van analyses van marktgebonden mechanismen voor ecosystemediensten;
- de kennis te verbeteren over grenswaarden en veerkracht in de ecosystemen van Europa en in het bijzonder met betrekking tot klimaatverandering, b.v. CO₂-absorptie, trofische interacties, toelevering en versnippering van het landschap;
- het gebruik te maximaliseren van bestaande gegevens en ruimtelijke modelleringsmethoden ter ondersteuning van analyses van de gezondheidstoestand en veerkracht van ecosystemediensten in Europa en wereldwijd, gerelateerd aan de ecologische voetafdruk van Europa en opkomende sectorale behoeften;
- de indicatorraamwerken van het EMA te actualiseren, waaronder de SEBI2010-biodiversiteitsindicatoren, aan de hand van een aanpak via ecosystemediensten, en deze te integreren in de EMA-beoordelingen; en
- informatie en onderwijsmateriaal over ecosystemediensten te verschaffen aan het publiek, beleidsmakers en wetenschappelijke deskundigen via multimedialkanalen, waaronder het internationaal uitwisselingsmechanisme voor biodiversiteit (*Biodiversity Clearing House Mechanism*) van de Europese Gemeenschap.

2.4 Milieu en gezondheid

Onze hoofddoelstelling

In samenwerking met de OESO, Eurostat, het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Commissie (JRC) en EU-agentschappen diverse beoordelingen uitvoeren en gegevens verzamelen ter ondersteuning van de ontwikkeling van beleid dat gericht is op de vermindering van nadelige gevolgen voor de volksgezondheid van verontreinigende en chemische stoffen en verscheidene technologieën. De nadruk zal tevens liggen op studies die de noodzaak van vroegtijdige actie en de voordelen van preventieve voorzorgsmaatregelen onderstrepen.

Analyse

De kwaliteit van het milieu en het verband hiervan met de volksgezondheid wordt in het Zesde Milieuactieprogramma gezien als een uiterst belangrijk aandachtsgebied. Het thema is ook opgenomen in een nieuw communautair actieprogramma voor 2008–2013 op het gebied van de volksgezondheid, het Europees actieplan voor milieu en gezondheid 2004–2010, de vernieuwde Europese strategie voor duurzame ontwikkeling, in de belangrijkste beleidsmaatregelen van de EU op het gebied van chemische stoffen, en in het actieplan Jeugd, Milieu en Gezondheid van de Wereldgezondheidsorganisatie. Tussentijdse evaluaties van deze programma's erkennen de voortgang die geboekt is, maar benadrukken sterk dat in de toekomst intensief werk nodig is.

Tijdens de recente bijeenkomst van de Europese Raad onderstreepten de ministers van volksgezondheid de noodzaak van vroegtijdige actie, de voordelen van preventieve en voorzorgsmaatregelen en de behoefte aan ontwikkeling van hulpmiddelen ter anticipering op, voorkoming van dan wel als reactie op potentiële bedreigingen van (opnieuw) opduikende verschijnselen als nanotechnologie, en om de betrokkenheid te versterken van relevante belanghebbenden via samenwerkingsverbanden tussen sectoren op alle niveaus. De ministers benadrukten ook de behoefte aan informatie over milieubepalende factoren met positieve gezondheidseffecten, zoals biodiverse milieus, niet-gemotoriseerde vervoermiddelen en huisvestingsomstandigheden.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- de toegankelijkheid van informatie over milieu en volksgezondheid en chemische stoffen te

verbeteren, waaronder de verdere ontwikkeling van indicatoren, ruimtelijke analyses en koppelingen met de informatiesystemen SEIS en GMES;

- de toepasbaarheid te testen van verschillende methodologische benaderingen, waaronder biomonitoring, ter inschatting van zowel nadelige als gunstige effecten van de aanwezigheid van verontreinigende stoffen (zoals plastic, hormoonontregelende stoffen, GM-gewassen voor brandstof- en vezelproductie) in het milieu en ecosystemen (waaronder binnen- en buitenlucht, water en bodem), en wel op de werking van ecosystemen, de volksgezondheid en het menselijk welzijn;
- de milieubelasting van verontreinigende en chemische stoffen te onderzoeken, inclusief aspecten die verband houden met leeftijd, sociaal-economische status en migratieachtergrond;
- bijdragen te leveren aan alle belangrijke EMA-beoordelingen, met inbegrip van de Milieubalans 2010 en Eureka 2012, de regionale beoordelingen van het EMA en verscheidene internationale rapporten en beoordelingen, zoals de ministeriële conferentie 'Milieu voor Europa' in VN-verband;
- een rapport uit te brengen over werk met de Bradford-Hill-criteria voor causaliteit op het gebied van milieu en gezondheid;
- samen te werken met sleutelpartners op het gebied van belangrijke interinstitutionele processen van de EU, en belangrijke evenementen en bijeenkomsten, zoals de ministeriële conferentie van de Wereldgezondheidsorganisatie en het congres van de *European Public Health Association* in 2009; en
- de hulpmiddelen voor besluitvorming te verbeteren, met name de middelen om te kunnen omgaan met onzekerheid, risico, onbekendheid en voorzorg, waar het gaat om kernvraagstukken op het gebied van milieu en volksgezondheid.

2.5 Maritiem beleid

Onze hoofddoelstelling

De samenwerking intensiveren en ondersteuning bieden aan activiteiten met betrekking tot informatie en gegevens in het kader van het maritieme en mariene beleid van de EU, waardoor we economische gegevens over maritieme activiteiten in kaart kunnen brengen, hanteren en evalueren, beoordelingen uit kunnen voeren van mariene ruimtelijke ordening en samen kunnen werken met bronorganisaties om relevante milieu-informatie te integreren.

Analyse

Het Europees Maritieme Beleid en de milieupijler daarvan, de Kaderrichtlijn voor mariene strategie, stellen een ecosysteemgerichte aanpak centraal in een geïntegreerde beleidsreactie op de problematiek van oceanen, zeeën en kustgebieden. Deze aanpak houdt rekening met het grote milieupotentieel van Europese zeeën en kustsystemen om essentiële ecologische diensten te leveren tegen de achtergrond van de toenemende druk die afkomstig is van klimaatverandering en de intensivering van verschillende concurrerende economische activiteiten (waaronder scheepvaart, visserij, energie, de exploitatie van hulpbronnen) in het maritieme gebied van Europa.

Er zijn nu nieuwe en uitgebreidere methoden voor monitoring en analyse nodig om geïntegreerde beoordelingen te kunnen uitvoeren. Deze methoden zullen voortbouwen op de ontwikkelingen in technologische en informatiesystemen die al in gang zijn gezet, zoals de Europese Atlas van de zeeën, en de specifieke ondersteuning van het Europees marien observatie- en gegevensnetwerk (EMODNET) met koppelingen naar de mariene tak van het waterinformatiesysteem WISE en het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie SEIS. Deze systemen zullen helpen bij de aansluiting met bronorganisaties en zullen online en gemeenschappelijke toegang verschaffen tot de nodige gegevens, ter ondersteuning van mariene ruimtelijke ordening en rapportage over de toestand van het milieu.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- een gemeenschappelijke methode vast te stellen voor het multidimensionaal (b.v. het bentische mariene landschap) en functioneel

(b.v. energiepotentieel, wijkplaatsen) in kaart brengen van de Europese zeeën, met als doel bij te dragen aan de Europese Atlas van de zeeën, vanuit ruimtelijk oogpunt relevante beoordelingen te verschaffen en gegevens te leveren aan de mariene module van het Europees waterinformatiesysteem (WISE);

- de criteria voor zeebodem- en habitatkartering te harmoniseren in overeenstemming met breedschalige kartering en classificatie die compatibel is met het Europees natuurinformatiesysteem (EUNIS);
- analyses uit te voeren van de economische waardering van mariene ecosystemen in verband met sociaal-economische maritieme activiteiten;
- bij te dragen aan het ruimtelijke informatieplatform in het waterinformatiesysteem WISE voor de ontdekking van, inzage in en discussie over gegevens dat aansluit op het Europees marien observatie- en gegevensnetwerk (EMODNET);
- het maritieme gedeelte te verzorgen en de geïntegreerde aanpak te ondersteunen in de geannoteerde blauwdruk voor mariene/maritieme thema's in de Milieubalans 2010, met de nadruk op de evaluatie van de effectiviteit van beleid en praktijken op het vlak van mariene ruimtelijke ordening;
- bij te dragen aan de beoordeling van het relevante maritieme beleid als inbreng in aanverwante thema's (b.v. toerisme, vervoer), evenals andere regionale aspecten voor de tweejaarlijkse voortgangsrapportage in het kader van Horizon 2020, de regionale strategie voor de Oostzee onder het Zweedse voorzitterschap in 2009 en het Spaanse voorzitterschap in 2010; en
- gebruiksvriendelijke toegang te creëren tot rapporten, gegevens, indicatoren en andere informatie via het milieugegevenscentrum van het EMA voor water, met daaraan gekoppelde analytische hulpmiddelen.

2.6 Duurzame consumptie en productie en afval

Onze hoofddoelstelling

Mondiale, Europese en nationale activiteiten ondersteunen met betrekking tot duurzame consumptie en productie (*sustainable consumption and production* — SCP), hulpbronnen en afvalbeheer, door de analytische basis te versterken via de ontwikkeling en het gebruik van SCP- en andere structurele indicatoren, levenscyclusanalyse, milieuboekhouding, geïntegreerde beoordelingen, vooruitzichten en scenario's, met bijzondere nadruk op huisvesting, voedsel, mobiliteit en toerisme/recreatie.

Analyse

Er is een groeiend bewustzijn dat wij als Europeanen verantwoordelijkheid moeten nemen voor de milieugevolgen van onze consumptie- en productiepatronen binnen Europa en de levenscyclus effecten daarvan op het milieu in andere delen van de wereld. Een duurzaam beheer van materiële hulpbronnen en afval vormt een onlosmakelijk onderdeel daarvan.

Het belang van duurzame consumptie en productie (SCP), met inbegrip van afvalproductie en het gebruik van hulpbronnen, wordt weerspiegeld in beleidsprioriteiten en -plannen, in het bijzonder de herziening van de ontwikkeling van een raamwerk voor SCP en afval in 2010–2011 door de Commissie voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties, het Actieplan van de EU voor duurzame consumptie en productie en duurzaam industrieel beleid, de herziening in 2010 van de thematische strategieën voor duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en voor preventie en recycling van afval, andere Europese beleidsmaatregelen op het gebied van afval, waaronder de herziening van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen en nationaal beleid met betrekking tot SCP, hulpbronnen en afval. Het belang van SCP uit zich ook in de toegenomen aandacht van het bedrijfsleven voor maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen (*corporate social responsibility*), efficiënt gebruik van hulpbronnen en milieubeheersystemen, naast een sterkere gerichtheid op duurzame consumptiepatronen in Europa.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- via SEIS en de milieugegevenscentra van Eurostat indicatoren te produceren en bij te houden voor duurzame consumptie en productie, afval en hulpbronnen;
- de tenuitvoerlegging te ondersteunen van het EU-Actieplan inzake SCP, van thematische strategieën van de EU, nationale SCP-beleidslijnen,

het mondiale Marrakech-proces met betrekking tot SCP en de herziening door de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties van SCP, en wel door middel van effectiviteitsbeoordelingen van beleidsmaatregelen en geïntegreerde beoordelingen van milieugevolgen van productie en consumptie in Europa en andere regio's van de wereld;

- in nauwe samenwerking met Eurostat, het Gemeenschappelijk Onderzoekscentrum, de OESO en de Verenigde Naties de inspanningen te intensiveren, om een geïntegreerde benadering van economische en ecologische boekhouding te ontwikkelen;
- analyses uit te voeren op basis van levenscyclusanalyse, de beschikbaarheid en productiviteit van hulpbronnen, schonere productie en eco-efficiënte producten;
- vooruitzichten en scenario's te ontwikkelen voor duurzame consumptie en productie in Europa;
- de tenuitvoerlegging te ondersteunen van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen en de Thematische Strategie voor preventie en recycling van afval door middel van analyses van diverse afvalstromen;
- samen te werken met het bedrijfsleven en het midden- en kleinbedrijf om ervaringen en goede praktijken uit te wisselen, op het gebied van duurzame ondernemingsstrategieën, sociale verantwoordelijkheid van bedrijven, het communautaire milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) en de rol van retailers;
- het werk op het gebied van duurzame productie en eco-innovatie te versterken, in samenwerking met de OESO;
- op het gebied van SCP en afvalinformatiebehoeften buurlanden te ondersteunen, in het bijzonder de Middellandse-Zeelanden in het kader van het Horizon 2020-initiatief en de met het EMA samenwerkende landen uit de westelijke Balkan; en
- de communicatie met beleidsmakers en consumenten te verbeteren over hoe de milieugevolgen van consumptie beperkt kunnen worden, en opties te ontwikkelen voor duurzamere producten en consumptie.

2.7 Grondgebruik

Onze hoofddoelstelling

Beleidsmakers, actoren uit de praktijk en de burgers informeren over hoe het steeds intensievere gebruik van ruimte- en grondgebonden hulpbronnen leidt tot conflicten en potentieel onomkeerbare veranderingen, en wel via een analytisch platform voor ruimtelijke analyse, doelgerichte modellering van landgebruik, integratie van sociaal-economische statistieken, high-resolution gegevens over landgebruik en diensten voor ruimtelijke ordening, met het doel de processen van verstedelijking en landgebruik te onderzoeken.

Analyse

Het nieuwe EU-verdrag van Lissabon benadrukt het feit dat een beleidshulpmiddel voor de coördinatie, coherentie en synergieën van sectoraal beleid onontbeerlijk is voor de duurzame ruimtelijke ontwikkeling en een systeem voor multilateraal bestuur van het Europese continent. Het eerste Actieprogramma voor de tenuitvoerlegging van de territoriale agenda van de EU beoogt in het bijzonder de ontwikkeling van een solide platform voor kennis en evaluaties van de toestand, vooruitzichten, trends en beleidsinvloeden op de diverse Europese grondgebieden.

In het afgelopen decennium heeft het EMA conflicten geanalyseerd met betrekking tot het gebruik van ruimte- en grondgebonden hulpbronnen in Europa. Het agentschap heeft geconstateerd dat deze conflicten zullen verergeren als gevolg van verstedelijking, het toenemende vervoer, verschuivingen in landbouwprioriteiten, nieuwe vormen van toerisme, nieuwe maatschappelijke aspiraties op het gebied van mobiliteit en huisvesting, demografische ontwikkelingen en de voortdurende veranderingen van het territoriale landschap als resultaat van het veranderende klimaat, waardoor de ecologische en maatschappelijke veerkracht in gevaar wordt gebracht.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- alle relevante geo-ruimtelijke datasets en informatie te integreren op Europees niveau via SEIS, Inspire en het milieugegevenscentrum voor landgebruik, met inbegrip van een operationele gegevensbank met kaarten en gegevens over geluidshinder als onderdeel van de uitvoering van ReportNet in het kader van de Richtlijn Omgevingslawaai;
- samen te werken met het ESPON 2013-programma om een nieuwe reeks territoriale indicatoren te definiëren en te testen als ondersteuning voor de ruimtelijke ordening en het inzicht in verschillende ontwikkelingsperspectieven;
- beoordelingen te verschaffen van Europese territoriale ontwikkelingen met behulp van geavanceerde ruimtelijke analysetechnieken, historische trends, kortetermijnvoorspellingen ('now-casting'), toekomstanalyses, effectiviteitsbeoordelingen van beleid, met inbegrip van de economische aspecten van verschillende strategieën, in het bijzonder in samenwerking met het Directoraat-generaal Regionaal Beleid, het Gemeenschappelijk Onderzoekscentrum en Eurostat;
- samen te werken met Eurostat, de Verenigde Naties en nationale statistiekbureaus om te verzekeren dat de land-, water- en ecosysteemboekhouding van het EMA een mondiale standaard worden binnen het raamwerk van de Verenigde Naties voor milieubookhouding;
- optimaal gebruik te maken van de voltooid Corine-landinventaris van 2006 en aanverwante gegevensbanken, in het bijzonder de hogeresolutiegegevens over bodemafdekking;
- de ontwikkeling te ondersteunen van de landdiensten van GMES en mondiale observatiesystemen; en
- selectieve regionale en thematische beoordelingen uit te voeren (b.v. van stedelijke, berg- en plattelandsgebieden, het in kaart brengen van toerisme, vervoer en geluidshinder, de effecten van bodemerosie, landprijzen en belastingen) en bijdragen te leveren aan de Milieubalans 2010 en Eureka 2012.

2.8 Land- en bosbouw

Onze hoofddoelstelling

Geïntegreerde analyses verstrekken van trends in land- en bosbouw door middel van beoordelingen van hun huidige en toekomstige effecten op water, bodem, luchtkwaliteit, biodiversiteit en landschappen. Dit zal ons helpen de invloed te evalueren van nieuwe maatschappelijke behoeften, evenals demografische en technologische trends op het natuurlijke milieu en een basis vormen voor beleidsevaluatie en feedback ten aanzien van gerelateerde sectorale en milieubeleidsmaatregelen.

Analyse

Het gebruik van land- en bosbouwgrond in Europa voor de productie van primaire materialen (voedsel, veevoeder, biomassa voor energie en materiële toepassingen) zal in de komende decennia intensiever worden. Deze ontwikkeling vloeit voort uit nieuwe behoeften, technologische vooruitgang (b.v. enzymatische vertering van cellulosehoudend materiaal, het manipuleren van voedsleigenschappen, het kweken van gewassen, inclusief genetisch gemodificeerde organismen, enz.) en gewijzigde agrarische productiemethoden. Land- en bosbouw leveren steeds meer producten met een gemeenschappelijke eindbestemming voor gebruik als bouw materiaal, energie en biomaterialen. Daardoor stijgt de vraag naar het beschikbare land. De verwachte effecten van klimaatverandering en landconversie voor de stedelijke en dienstensectoren zullen de druk op water- en bodemhulpbronnen doen toenemen. Ook de biodiversiteit, landschappen en de luchtkwaliteit zullen hierdoor beïnvloed worden.

Het EMA heeft gewerkt aan agri-milieu-indicatoren en het concept ontwikkeld van landbouwgrond met een hoge natuurwaarde. Ook heeft het agentschap onderzoek verricht naar beleidsintegratie, b.v. met betrekking tot de productie van bio-energie.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- economische en biofysische modellen en gegevens te integreren om de drijvende krachten te analyseren achter de milieugevolgen van sociaal-economische trends, teneinde de discussies over sectoraal beleid te informeren in het kader van het landbouw-, bio-energie- en plattelandontwikkelingsbeleid;
- sectorgebonden indicatorsets uit te breiden, evenals ruimtelijke analyses en gegevensbanken over agrarische productiemethoden en nieuwe trends in landgebruik, b.v. het gezamenlijke effect van voedsel-, veevoeder- en biomassaproductie op watervoorraden, het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen, grondbewerkingsmethoden, veehouderij, in samenwerking met diensten van de Europese Commissie en het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP);
- beoordelingen uit te voeren van essentiële problemen, zoals de CO₂-balans gekoppeld aan veranderend landgebruik, zowel op Europees als mondiaal niveau; de milieugevolgen te analyseren van uitheemse soorten en genetisch gemodificeerde gewassen, vooral voor bio-energie en vezelproductie;
- inspanningen te ondersteunen om milieu- en ecosysteemboekhoudingen te ontwikkelen ter ondersteuning van analyses van de aanpassing aan en bestrijding van klimaatverandering en deze als inbreng te leveren aan de beoordelingen van het EMA, zoals Eureka 2012 en de Milieubalans 2010.

2.9 Energie

Onze hoofddoelstelling

Geïntegreerde beoordelingen en analyses verstrekken van de manier waarop beleidsmatige en operationele veranderingen in de energiesector bijdragen aan de bestrijding van klimaatverandering en invloed uitoefenen op de volksgezondheid en het milieu, op de kosten en voordelen, de vorderingen ten opzichte van beleidsdoelstellingen en de milieu-effectiviteit, dit alles aan de hand van actuele gegevens, modellen en indicatoren.

Analyse

Het energiebeleid zal een centrale rol blijven spelen in de bestrijding van klimaatverandering, terwijl het tevens de energievoorziening in Europa moet waarborgen. De productie en het verbruik van energie, inclusief hernieuwbare energiebronnen zoals bio-energie, hebben aanzienlijke effecten op de volksgezondheid en het milieu als gevolg van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen, afvalproductie, bodemschade, olieoverlies, enz. De Europese Commissie werkt aan de verdere ontwikkeling van het wetgevingspakket in het kader van het energie- en klimaatveranderingsbeleid dat in december 2008 werd overeengekomen. Dit pakket omvat onder meer maatregelen voor de realisering in 2020 van de doelstellingen voor hernieuwbare energie, brandstof- en energie-efficiëntie in het wegvervoer, de vaststelling van een raamwerk voor het opvangen en opslaan van CO₂ en de ontwikkeling van demonstratie-installaties. Verdere inspanningen worden ook geleverd op het gebied van energie-efficiëntie, het terugdringen van de energievraag, het bevorderen van de totstandbrenging van een daadwerkelijke interne energiemarkt, het stimuleren van energieonderzoek en technologische ontwikkelingen en de intensivering van de internationale samenwerking in energiekwesties. Europese inspanningen op dit gebied zijn nauw verbonden met die in de rest van de wereld.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- indicatoren en 'good practice' voor energie en milieu te ontwikkelen en bij te houden op basis van nationale gegevens en informatie die worden verstrekt aan het EMA, het Internationaal Energieagentschap, het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), Eurostat en andere diensten van de Europese Commissie;
- de milieubeperkingen en -voordelen te beoordelen van hernieuwbare energietechnologieën, de inzet van nieuwe energietechnologieën en -bronnen, zoals biobrandstoffen en het gebruik van veenland, de opvang en de opslag van CO₂, in samenwerking met de Europese Commissie, UNEP, de onderzoekswereld en het bedrijfsleven;
- energie- en milieu-indicatoren regelmatig te actualiseren, met inbegrip van energiesubsidies, en bijdragen te leveren aan de geïntegreerde milieubeoordelingen van het EMA; en
- de druk te beoordelen die energieproductie en -verbruik uitoefenen op het milieu, met inbegrip van beleid op het gebied van energie-efficiëntie en de vraagzijde, brandstofkeuze, strategieën voor de bestrijding van klimaatverandering en energiezekerheid en de kosten, voordelen en afwegingen met betrekking tot milieuaspecten, zoals water en biodiversiteit, van deze strategieën.

2.10 Vervoer

Onze hoofddoelstelling

De effecten van het vervoer op de volksgezondheid en het milieu beoordelen met behulp van vervoers- en milieu-indicatoren, modellen en scenario's. Dit houdt onder meer in dat de voortgang op het gebied van milieugerelateerde beleidsdoelstellingen voor het vervoer wordt nagegaan en dat wordt gestreefd naar mogelijke nieuwe oplossingen voor toegankelijkheid en duurzame mobiliteit.

Analyse

Vervoer vormt een integraal onderdeel van de meeste activiteiten die samen de basis vormen van het Bruto Binnenlands Product van een land. Het transportvolume groeit min of meer in gelijke tred met de economie en beïnvloedt dan ook een aantal milieuproblemen, waarbij klimaatverandering, habitatverlies, geluidshinder en luchtvervuiling het sterkst op de voorgrond treden. Ondanks het feit dat de uitstoot van broeikasgassen door de vervoersector sinds kort minder snel groeit, voorzien prognoses toch een aanzienlijke toename als er geen extra maatregelen voor verbetering worden getroffen.

De EU overweegt daarom een reeks beleidsinitiatieven en maatregelen, waaronder de opname van de luchtvaart in het Europese systeem voor de verhandeling van emissierechten, de vermindering van CO₂-uitstoot door auto's en regelingen voor infrastructuurheffingen. We moeten echter vervoer niet uitsluitend associëren met klimaatverandering. Het maatregelenpakket van de Commissie voor 'groener vervoer' is een stap in de richting van een verbreding van het debat.

Een belangrijke leidraad voor de ontwikkeling van het vervoersbeleid is het doel om een 'duurzamer vervoerssysteem' te creëren, waarin toegankelijkheid en mobiliteit centraal staan. Momenteel zijn deze voorwaarden echter nog niet naar de praktijk vertaald en dragen ze nog niet bij aan verbeteringen op milieugebied. Als reactie op de steeds ambitieuzere emissiedoelstellingen voor broeikasgassen is er behoefte aan de ontwikkeling van specifieke doelstellingen voor sectoren. Om bijkomende voordelen te verzekeren, zouden deze doelstellingen ook betrekking moeten hebben op alle kernaspecten (emissies naar de lucht, geluidshinder, habitatverlies, enz.) van een 'duurzaam vervoerssysteem' en het gebruik daarvan.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- vervoers- en milieu-indicatoren te onderhouden, te ontwikkelen en te stroomlijnen en samen te werken met Eurostat, ITF (International Transport Forum)/ OESO en de Europese Commissie als aanvulling op de gegevensverzameling door het EMA via Eionet-partners, in het bijzonder op het gebied van beoordelingen van geluidshinder door vervoer, landgebruik en patronen van goederenvervoer;
- op indicatoren gebaseerde beoordelingen uit te voeren van de voortgang die de vervoersector boekt bij de integratie van milieufactoren in zijn beleid, als bijdrage aan de regelmatige geïntegreerde en transversale beoordelingen van het EMA;
- de bijdrage van het verkeer aan luchtkwaliteit en geluidshinder in de Europese steden te analyseren;
- geografisch afgebakende emissie-inventarissen op te bouwen voor de vervoersector;
- informatie te geven over het proces voor de verbetering van de milieuprestaties van de internationale lucht- en scheepvaart, evenals de opname van deze sectoren in post-Kyoto afspraken over de bestrijding van klimaatverandering, door middel van de verstrekking van relevante informatie, met bijzondere nadruk op de emissie van luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen; en
- scenario's te ontwikkelen voor een duurzaam transportsysteem, waarbij energie-efficiëntie, duurzame mobiliteit en toegankelijkheid, en synergieën met buurt- en districtontwikkeling onderzocht worden via de vaststelling en kenschetsing van diverse mogelijke maatregelen, technologische opties, opties voor vraagbeheersing en gebruikersgedrag, in samenwerking met de vervoersector, het Gemeenschappelijk Onderzoekscentrum en diensten van de Europese Commissie.

Strategisch terrein 3 Geïntegreerde milieubeoordeling

Er is een stijgende vraag naar de uitvoering van, of bijdrage aan milieubeoordelingen van verschillende geografische gebieden in Europa, buurlanden en op mondiaal niveau. Deze beoordelingen zijn nodig als hulpmiddel voor de vormgeving, ondersteuning en evaluatie van de voortgang van een groot aantal uiteenlopende beleidsprocessen. Daarnaast wordt ook in toenemende mate gevraagd om in deze beoordelingen economische informatie en toekomstperspectieven op te nemen en aandacht te besteden aan onzekere factoren. Deze groei van zowel het aantal als de diversiteit van beoordelingen leidt tot inefficiëntie, duplicatie en inconsistentie, waardoor hun effectiviteit ondermijnd kan worden.

In overeenstemming met de oprichtingsverordening dient het EMA iedere vijf jaar een rapport te publiceren over de toestand en toekomst van het Europese milieu. Het volgende rapport staat in 2010 op het programma. Sinds de oprichting van het EMA, heeft het agentschap ook vier pan-Europese beoordelingen uitgebracht, met betrekking tot de landen van Oost-Europa, Centraal-Azië en de Kaukasus, twee rapporten over het Middellandse-Zeegebied en twee over het Noordpoolgebied. Bovendien hebben we steeds meer aandacht besteed aan de ontwikkeling van scenario's en toekomstanalyses, economische evaluaties en historische analyses van milieu- en gezondheidsvraagstukken, met als doel verbetering te brengen in de beleidsontwikkeling en besluitvorming onder zeer onzekere en complexe omstandigheden.

In de komende vijf jaar zal het EMA zijn vijfjaarlijkse kernrapportage en -beoordeling afleveren. Ook zal het agentschap samen met zijn partners andere regionale, pan-Europese en mondiale beoordelingen ontwikkelen en daaraan bijdragen. Het EMA zal er ook naar streven een sterke basis voor het Milieuactieprogramma van de Europese Unie te bieden.

Om te waarborgen dat deze beoordelingen ondersteuning bieden aan besluitvormingsprocessen en beleidsontwikkeling zal in toenemende mate de nadruk worden gelegd op vier elementen:

- geïntegreerde milieubeleidsanalyse en beoordelingen van beleid en acties op nationaal en regionaal niveau om het milieu veilig te stellen, b.v. in vervoer en infrastructuur, landbouw (biotechnologie en transgenetische organismen), energie en industrie (duurzame productie en consumptie en nanotechnologie), in de financiële sector (verzekeringen) en de handel (distributie);
- besluitvorming onder omstandigheden die gekenmerkt worden door risico, onzekerheid en complexiteit en het gebruik van hulpmiddelen ter ondersteuning van de besluitvorming;
- verschaffing van meer maatschappelijke en economische analyses om ervoor te zorgen dat de onderlinge verbanden met het milieu vast onderdeel worden van het maatschappelijke denken; en
- intensivering van het gebruik van scenario's en andere prognosemethoden om de ontwikkeling van duurzame toekomstmodellen te ondersteunen.

De activiteiten van dit strategische terrein kunnen worden ingedeeld in vijf thema's:

- **Geïntegreerde milieubeoordeling**
- **Regionale en mondiale beoordelingen**
- **Ondersteuning van de besluitvorming**
- **Economische analyses**
- **Strategische toekomstmodellen**

3.1 Geïntegreerde milieubeoordeling

Onze hoofddoelstelling

De ontwikkeling, publicatie en communicatie van een rapport in 2010 met de laatste gegevens over de toestand van en perspectieven voor het milieu in Europa en de vaststelling van een langetermijnstrategie samen met onze netwerken en partners om toekomstige mondiale, regionale, thematische en sectorale beoordelingen en rapporten te coördineren.

Analyse

Het EMA heeft de opdracht om *'om de vijf jaar een rapport over de toestand van het milieu en de tendensen en vooruitzichten op milieugebied [te] publiceren, aangevuld met indicatorrapporten over specifieke vraagstukken'* (Artikel 2 van de oprichtingsverordening van het EMA). Het eerstvolgende verslag over de toestand en toekomst van het milieu wordt in 2010 uitgebracht.

Deze vijfjaarlijkse prominente rapporten van het EMA bieden een strategische balans en een toekomstbeoordeling van milieukwesties in het kader van duurzaamheid in de EU-lidstaten, kandidaatlanden en potentiële kandidaatlanden. De rapporten dragen bij aan strategische beleidsvorming op milieugebied op Europees niveau, de evaluatie van Europese milieuactieprogramma's en strategieën en aan de vaststelling van toekomstagenda's.

De Milieubalans van 2010 zal goed gepositioneerd zijn om bij te dragen aan de evaluatie van het Zesde Milieuactieprogramma en de relevante gedeelten van de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling, en om een perspectief te bieden op toekomstige programma's aan de hand van toekomsttrends, voorspellingen en opkomende vraagstukken.

In aansluiting op de grote belangstelling voor de Milieubalans 2010 zullen gedifferentieerde producten en multimedietoepassingen worden ontworpen die aansluiten bij de verschillende doelgroepen, met inbegrip van beoordelingen van thematische vraagstukken en evaluaties op landniveau.

Aan het begin van de nieuwe strategie zal een nieuwe, verbeterde invalshoek voor beoordelingen worden ingevoerd, om het EMA in staat te stellen zijn vijfjaarlijkse rapportageopdracht te vervullen en op coherente, effectieve en efficiënte wijze te voldoen aan deze diverse verzoeken.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- de inbreng te coördineren vanuit de thematische activiteiten, SEIS en de kernsets van indicatoren in Europa (waaronder de door Eurostat beheerde indicatoren) om een thematische, op indicatoren gebaseerde, geïntegreerde milieubeoordeling te produceren van de milieutrends en -vooruitzichten in Europa;
- een landgerichte aanpak te hanteren voor de ontwikkeling van landenanalyses en een scorekaart, en op deze basis een leergerichte, vergelijkende beoordeling te ontwikkelen van de staat van actie, situaties en reacties op landniveau;
- de communicatie en informatievoorziening over de beoordeling te verbeteren met behulp van gebruiksvriendelijke, meertalige multimedia-informatie;
- een toekomstgerichte, interdisciplinaire, geïntegreerde beoordeling te produceren van milieuvraagstukken, die zal beschrijven hoe vanuit een duurzaamheidsoptiek de interactie tussen milieukwesties en Europese en mondiale sociaal-economische ontwikkelingen zich kan ontwikkelen in verschillende mogelijke scenario's en welke effecten daaruit zouden kunnen voortvloeien voor Europa, haar buurlanden en andere delen van de wereld; en
- een langetermijnstrategie te ontwikkelen voor geïntegreerde milieubeoordelingen in de regio met betrekking tot de lopende vijfjaarlijkse rapportagecyclus en andere regionale, mondiale en thematisch gerichte evaluatiebehoeften.

3.2 Regionale en mondiale beoordelingen

Onze hoofddoelstelling

Het plannen, voorbereiden, bijdragen aan en verschaffen van regionale beoordelingen ter ondersteuning van diverse beleidsmaatregelen en politieke processen, in overeenstemming met de langetermijnstrategie van het EMA voor geïntegreerde beoordelingen en vijfjaarlijkse rapportage.

Analyse

Bepaalde gebieden in Europa hebben gemeenschappelijke geografische en milieukenmerken, zoals kust- of berggebieden. Deze gebieden weerspiegelen enerzijds de realiteit van de landschappelijke diversiteit in Europa en hebben anderzijds te maken met enige vorm van doelgerichte processen en beleidsmaatregelen of van een meer algemene territoriale cohesie. De analyse van de milieutoestand van deze gebieden, zoals kustgebieden, stedelijke, plattelands- of berggebieden, is dus geworteld in de specifieke sociaal-economische kenmerken van de verschillende gebieden en landgebruikpatronen in het heden en het verleden. Dit heeft belangrijke consequenties, omdat veel beleids- en besluitvormingsscenario's rekening moeten houden met een breed spectrum van interacties, zoals uitbreiding van stedelijke bebouwing naar plattelandsgebieden, de effecten van verstedelijking op ecosysteemdiensten in kustgebieden en de rol die de landbouw in berggebieden speelt bij het behoud van landbouwgrond met een hoge natuurwaarde. Het EMA is betrokken bij de productie van een aantal regionale beoordelingen en rapportageprocessen over de toestand van het milieu.

Voorbeelden zijn onder meer het werk in het kader van het Europese Nabuurschapsbeleid en de strategie voor Centraal-Azië; de coördinatie en productie van een scorekaart in de context van het Horizon 2020-proces in het Middellandse-Zeegebied om de voortgang op basis van een aantal afgesproken indicatoren te meten; het initiatief van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties voor een mondiale 'evaluatie van evaluaties' (*Assessment of Assessments*) om een proces te ontwikkelen voor de periodieke evaluatie van het mariene milieu en beoordelingen voor de Noordpoolregio en belangrijke ecosystemen zoals waterrijke gebieden (*wetlands*) en alpiene gebieden.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- te zorgen voor koppelingen naar en gebruiksvriendelijke toegang tot SEIS, Reportnet en de verschillende hulpmiddelen voor geïntegreerde beoordelingen, om anderen in de bredere gemeenschap in staat te stellen om deze ontwikkelingen optimaal te benutten;
- samen te werken met het Actieprogramma voor de Middellandse Zee, Eurostat en andere partners om een periodiek rapportageproces te organiseren in het kader van Horizon 2020, en vijfjaarlijkse en tweejaarlijkse rapporten te publiceren over het milieu in het Middellandse-Zeegebied;
- het vijfde pan-Europese beoordelingsrapport te plannen en op te stellen;
- deel te nemen aan het initiatief van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties voor een 'evaluatie van evaluaties' met betrekking tot het mariene milieu, aan het Global Environment Outlook-project van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP-GEO), andere activiteiten van UNEP DEWA (*Division of Early Warning and Assessment* van het VN-Milieuprogramma) en overige VN-evaluaties via deskundigengroepen en voorzitterschap van werkgroepen;
- de behoeften te identificeren aan en specifieke op maat gesneden beoordelingen te verschaffen over de toestand van het milieu van het Noordpoolgebied;
- de behoeften te identificeren aan en relevante beoordelingen te ontwikkelen voor de ondersteuning van cohesiebeleid, ruimtelijke ordening en specifieke gebieden op basis van hun ecologische verbanden (b.v. kustgebieden, binnenzeeën, stedelijke, plattelands- en berggebieden); en
- de communicatie en informatievoorziening te verbeteren met betrekking tot het belang en de basis van geïntegreerde beoordelingen, met behulp van gebruiksvriendelijke, meertalige multimedia-informatie.

3.3 Ondersteuning van de besluitvorming

Onze hoofddoelstelling

Een beter begrip in bredere kring bevorderen van de implicaties van systeemwetenschap, multicausaliteit, onzekerheid en kennisbronnen ter ondersteuning van tijdige, participatieve, degelijke en flexibele besluitvorming.

Analyse

Er is een groeiend wetenschappelijk besef dat milieu-, ecologische en gezondheidsvraagstukken een grotere complexiteit, multicausaliteit en onderling verband vertonen dan voorheen werd gedacht. Systeemwetenschap, niet-lineaire dynamica en drempelsituaties kenmerken het merendeel van de vraagstukken op het gebied van milieu en gezondheid, zoals: klimaatverandering, de vier prioritaire ziekten en aandoeningen volgens het Europees Actieplan voor Milieu en Gezondheid, de gezondheidstoestand van ecosystemen en het verlies aan biodiversiteit. Tijdige reacties, van overheidswege en in toenemende mate ook van maatschappelijke organisaties, op verstoringen in zulke complexe ecologische en biologische systemen impliceren dat er actie ondernomen moet worden op grond van minder sterk onderbouwde of verschillende soorten informatie (b.v. inheemse kennis, relevante kennis als exacte gegevens ontbreken), als men voorzorgsmaatregelen wil nemen om schade te voorkomen. Dergelijke beslissingen moeten genomen worden in het licht van een bredere kennisbasis die gedeeltelijk wordt afgeleid van participatie door de burgers, ondersteund door het toegenomen bewustzijn van de effectiviteit en gevolgen van eerdere acties of juist het gebrek aan actie ten aanzien van opkomende problemen en vroegtijdige waarschuwingen.

De participatie van burgers en belanghebbenden wordt ook in toenemende mate erkend als een element van effectieve besluitvorming over vraagstukken die voortvloeien uit complexe systemen, zoals: het beheer van stroomgebieden, strategische-impactevaluatie, aanpassing aan klimaatverandering, grondbeheer, natuurbescherming, ruimtelijke ordening, de ontwikkeling van strategische toekomstmodellen, het beheer van de vraag naar vervoer, water, energie en het gebruik van hulpbronnen, en observatie van milieuverandering door leken (*lay monitoring*).

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- retrospectieve analyses te ontwikkelen van historische besluitvorming op milieugebied (b.v. deel 2 van het rapport *Late lessons from early warnings*), om een grotere kennisbasis te verschaffen aan de hand waarvan toekomstige beleidsacties die tijdig, solide en flexibel zijn kunnen worden onderkend en uitgevoerd;
- monitoring op de lange termijn te bevorderen van verrassingsgevoelige parameters om beter te kunnen anticiperen op verstoringen in biologische en gezondheidssystemen;
- verschillende methoden te verkennen voor het bewerkstelligen van effectieve participatie van het publiek bij de vaststelling en beheersing van opkomende milieu- en gezondheidsproblematiek;
- hulpmiddelen te ontwikkelen voor besluitvorming op sleutel terreinen, zoals klimaatverandering, aanpassing (adaptatie), ecosysteemwaardering en kwetsbaarheidsbeoordelingen;
- analyses te verrichten en de harmonisatie te ondersteunen van transparantere benaderingen van de evaluatie van wetenschappelijke en andere vormen van kennis, zoals inheemse kennis, en door het bredere gebruik van het voorzorgsbeginsel te ondersteunen;
- de terminologie te verbeteren en te vereenvoudigen die gebruikt wordt om oorzaak-gevolgrelaties en onzekerheden in ecologische en biologische systemen te omschrijven, door de acceptatie van deze terminologie in brede kring te bevorderen;
- samen met partners een beter inzicht te ontwikkelen in de soorten jurisprudentie die de behoeften van het milieu naar behoren zullen weerspiegelen; en
- het inzicht in deze problematiek vergroten door middel van workshops met een groot aantal verschillende belanghebbenden.

3.4 Economische analyses

Onze hoofddoelstelling

Geïntegreerde economische analyses ondersteunen en verstrekken, met inbegrip van modellering binnen verschillende thema's (biodiversiteit, klimaatverandering, het mariene milieu, ruimtelijke ordening, milieu en gezondheid) en economische sectoren (landbouw, vervoer, (bio-)energie), met de nadruk op de kosten van gebrek aan (beleids)actie, de kosten van maatregelen, baten van verbeterde milieukwaliteit en ecosysteemdiensten, en de rol en invloed van marktconforme instrumenten en van groene belastinghervorming. Het onderhoud van gegevensbanken zal een essentiële rol vervullen bij deze activiteiten.

Analyse

Er is groeiende aandacht voor de economische schade en het verlies aan welvaart in geval van ontoereikende actie of het gebrek aan actie. Tegelijkertijd moeten beleidsinitiatieven en -maatregelen effectieve en kostenefficiënte oplossingen aansturen. De economische component van milieuanalyses en -beoordelingen treedt sterker op de voorgrond. Dit wordt weerspiegeld door de verdere ontwikkeling van methoden zoals de *ex-ante* evaluatie van de kosten van een gebrek aan beleidsacties, impactbeoordelingen en geïntegreerde analyses, en *ex-post* evaluaties. Marktconforme instrumenten worden steeds meer erkend als hulpmiddelen voor potentiële kostenbesparing, terwijl groene belastinghervorming beoogt de milieu-, fiscale en maatschappelijke doelstellingen op elkaar af te stemmen.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- te werken aan de verdere ontwikkeling van gegevensverzameling en beoordelingen met betrekking tot de economische gevolgen van actie en het gebrek aan actie;
- geïntegreerde analyses te ontwikkelen van economische factoren en milieuproblemen, evenals hulpmiddelen voor beleidsontwikkeling;
- gegevensbestanden en beoordelingen te ontwikkelen over de rol van marktconforme oplossingen en groene belastinghervorming;
- ramingen op te stellen op basis van de kosten van het gebrek aan actie van geprijsde en niet-geprijsde schade aan ecosysteemdiensten en het menselijk welzijn als bijdrage aan Europese eco-evaluatieprogramma's;
- geïntegreerde analyses uit te voeren van de milieugevolgen van en het doelmatig gebruik van hulpbronnen in de belangrijkste economische sectoren en van beleidsoplossingen, met de nadruk op marktconforme benaderingen, zoals markten voor CO₂-emissierechten en milieuheffingen;
- een analyse uit te voeren van groene belastinghervorming als optie voor een duurzame onderlinge afstemming op de lange termijn van milieu-, economische/fiscale en maatschappelijke doelstellingen; en
- te werken aan de verdere ontwikkeling van methoden voor de waardering van niet-geprijsde ecosysteemdiensten, zoals het concept van de toepassing van casestudieresultaten op een geaggregeerd niveau (*benefit transfer*), in het kader van land- en ecosysteemrekeningen.

3.5 Strategische toekomstmodellen

Onze hoofddoelstelling

Ondersteuning verlenen voor de strategische besluitvorming door de voornaamste klanten en partners van het EMA door middel van de verdere ontwikkeling van op scenario's gebaseerde beoordelingen op specifieke gebieden, zoals de prospectieve component van belangrijke EMA-beoordelingen, de bevordering van capaciteitopbouwende acties en een beter gebruik van bestaande processen, informatie en methoden om op de gebruiker afgestemde opties voor de toekomst te bieden.

Analyse

De belangrijke rol die toekomstanalyses en in het bijzonder scenario's spelen in besluitvormingsprocessen krijgt steeds meer erkenning, naarmate de complexiteit, de grotere risico's en de onzekerheid van milieuproblemen zelf steeds duidelijker op de voorgrond treden.

In de eerste jaren na de oprichting zette het EMA zich op dit gebied vooral in voor de integratie van toekomstprognoses in zijn belangrijkste beoordelingen met betrekking tot de EU (het vijfjaarlijkse rapport). Daarnaast onderzocht het agentschap de uitvoering van het communautaire milieubeleid aan de hand van 'distance-to-target' analyses. Na de analyse die in het vijfjaarlijkse rapport van 1999 over de toestand van en de perspectieven voor het milieu werd gepresenteerd en de gewijzigde oprichtingsverordening, werd het EMA gevraagd om een prospectieve component in zijn beoordelingen op te nemen.

Als resultaat daarvan werd het werk van het EMA uitgebreid tot buiten de grenzen van de vijfjaarlijkse rapporten, naar thematische gebieden en tot buiten de bestaande wetgeving en grenzen van Europa. Tijdens de afgelopen strategieperiode bestond het werk van het EMA grotendeels uit het brede beoordelingsproces dat gepaard ging met de vijfjaarlijkse rapport van 2005 en het 'Milieu voor Europa'-proces in het kader van de Ministersconferentie in Belgrado in 2007. Daarnaast werden bijdragen geleverd aan het *Global Environmental Outlook*-proces van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP). Via de alom geprezen scenariostudie PRELUDE (*PRospective Environmental analysis of Land Use Development in Europe* — Verkennende milieuanalyse van de ontwikkeling van landgebruik in Europa) is bovendien duidelijk het potentieel aangetoond van scenario's voor de analyse van de problematiek in

een vroeg stadium van de beleidscyclus en als manier om het strategische denken bij beleidsontwikkeling te bevorderen.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- de continue beoordelingsprocessen van het EMA te blijven ondersteunen, in het bijzonder de toekomstanalyse voor het vijfjaarlijkse rapport in 2010 en de Europese ecosysteemevaluatie (Eureca 2012);
- het gebruik van scenario's en 'now-casting' — technieken te stimuleren bij strategische beleidsvorming door middel van de ontwikkeling van richtlijnen, 'good practice' en on-line opleidingshulpmiddelen;
- nieuwe toekomstanalyses/scenario-evaluaties te initiëren voor specifieke gebieden, regio's en thema's;
- uitgebreider onderzoek te doen naar de huidige effecten en effectiviteit van scenario's in het kader van strategische milieubeleidsvorming;
- te werken aan de verdere ontwikkeling van informatiesystemen via het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie SEIS voor toekomstgerichte informatie en de ontwikkeling van beter toegesneden hulpmiddelen om prognosegegevens te hanteren; en
- de samenwerking te verstevigen met landen en andere belangrijke spelers (het Directoraat-Generaal Milieu, het Gemeenschappelijk Onderzoekscentrum, Eurostat), met als doel strategische samenwerkingsverbanden te vormen met relevante kenniscentra en onderzoeksprogramma's om de opbouw van capaciteiten te bevorderen, methodologische benaderingen te verbeteren en deze uit te breiden naar het bedrijfsleven en niet-gouvernementele organisaties wanneer dat relevant is.

Strategisch terrein 4 Informatiediensten en communicatie

De vraag naar gemakkelijk te begrijpen, actuele informatie is in de periode van de strategie voor 2004–2008 aanzienlijk gegroeid. Deze vraag is zowel afkomstig van politieke beleidsmakers als Europese burgers, die steeds meer behoefte hebben aan volledige transparantie met betrekking tot informatie van openbare lichamen. Naast deze ontwikkeling beschikken we dankzij de snelle evolutie van nieuwe informatietechnologieën over hulpmiddelen die ons helpen om effectiever te communiceren.

In de komende vijf jaar zal het EMA ernaar streven om Europese beleidsmakers en burgers te voorzien van onafhankelijke informatie die zij nodig hebben om geïnformeerde keuzes te maken ten aanzien van het milieu. Tevens beogen wij het milieubewustzijn te stimuleren door onze boodschappen op een transparante, begrijpelijke manier over te brengen aan een zo breed mogelijk publiek.

De informatiediensten en communicatie van het EMA worden ondersteund door vele initiatieven in Europa die het EMA wordt gevraagd te ondersteunen, zoals het gezamenlijk systeem voor milieu-informatie (*Shared Environmental Information System*), de Richtlijn Inspire inzake de voorziening van ruimtelijke informatie, het Verdrag van Aarhus inzake de toegang tot milieu-informatie en GMES (wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid), het technische boegbeeld van de EU dat gericht is op een verbeterde integratie van *in-situ* en ruimtegebonden monitoring.

Gedurende de looptijd van deze Strategie beoogt het EMA ervoor te zorgen dat de website van het agentschap een wereldwijd erkend portaal wordt voor de voorziening van tijdige en relevante milieu-informatie over de toestand van en vooruitzichten voor het milieu in Europa. Het doel is om producten en diensten aan te bieden met een hoge mate van leesbaarheid, bruikbaarheid en consistentie in de boodschappen voor de meertalige gebruikersgemeenschap van het EMA.

De website zal zich ontwikkelen van een opslagplaats voor documenten tot een interactieve site en portaal dat tweezijdige communicatie ondersteunt en dat effectief kan bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit en verspreiding van milieu-educatie.

We zullen ons blijven richten op het schrijven van regelmatige nieuwsberichten voor de website en het optimale gebruik van multimediatechnieken om het bereik en de impact van EMA-boodschappen te maximaliseren.

Dit strategische werkterrein is verdeeld over twee thema's:

- **Gezamenlijk systeem voor milieu-informatie (SEIS)**
- **Communicatie**

4.1 Gezamenlijk systeem voor milieu-informatie (SEIS)

Onze hoofddoelstelling

De huidige rapportagesystemen moderniseren en omvormen tot een netwerk van gedecentraliseerde systemen die online toegang verschaffen tot gegevens die zo dicht mogelijk bij de bron worden beheerd, naast de verbetering van de kwaliteit en tijdigheid van de informatie. Het EMA en Eionet zullen samenwerken met de Europese Commissie en andere internationale belanghebbenden om het systeem in te voeren. Het EMA zal dit realiseren door voort te bouwen op de systemen en instrumenten die ontwikkeld zijn voor rapportagedoeleinden (Reportnet), de nieuwe initiatieven in verband met e-Government, de infrastructuur voor ruimtelijke informatie in Europa (Inspire), GMES, de groep voor aardobservatie (GEO) en het wereldwijde aardobservatiesysteem van systemen (GEOSS).

Analyse

In februari 2008 nam de Europese Commissie een Mededeling aan die voorstelde om de huidige milieu-informatiesystemen te verbeteren, te moderniseren en te stroomlijnen door een gezamenlijk milieu-informatiesysteem voor Europa op te richten (*Shared Environmental Information System – SEIS*).

SEIS is een gedistribueerd, geïntegreerd systeem dat online toegankelijk is en dat gebaseerd is op een netwerk van openbare gegevensleveranciers die milieugegevens en -informatie met elkaar uitwisselen. Het systeem is opgebouwd op basis van bestaande elektronische infrastructuren, systemen en diensten in de lidstaten en EU-instellingen, in het bijzonder die van het EMA en Eionet.

Het systeem beoogt om alle bestaande gegevensstromen en informatie met betrekking tot het Europese milieubeleid en milieurecht beter te integreren. Dit omvat onder meer de invoering van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie (Inspire) en overige gegevens en real-time waarnemingen met betrekking tot opkomende milieuprioriteiten, evenals diensten die afkomstig zijn van GMES (wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid). SEIS zal gemakkelijk toegankelijke informatie leveren aan zowel beleidsmakers als burgers. Een belangrijke uitdaging is de ontwikkeling van SEIS als een platform dat ook kan worden gebruikt voor tweezijdige communicatie over het milieu, door gebruikers de mogelijkheid te bieden om hun informatie te uploaden en met anderen te delen, van plaatselijk tot mondiaal niveau.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- samen te werken met Eionet, de Europese Commissie (voornamelijk via de Groep van Vier en de tien milieugegevenscentra) en de Europese Thematische Centra van het EMA, voor wat betreft de invoering van dit gedistribueerde systeem voor uitwisseling van informatie van plaatselijk tot mondiaal niveau, en wel op basis van interoperabiliteit;
- Reportnet geleidelijk om te vormen tot een hulpmiddel ter ondersteuning van de voorgestelde herziene, gestandaardiseerde rapportagerichtlijn en om gegevens sneller online beschikbaar te maken;
- ons te richten op ons Europese gegevensbeheer, inclusief de stroomlijning van prioritaire gegevensstromen van of naar Eionet, de coördinatie van de *in-situ* component van GMES en het beheer van vijf milieugegevenscentra, om een breed gamma van datasets over het Europese milieu aan te bieden in geschikte vorm voor diverse gebruikers;
- onze infrastructuur voor ruimtelijke informatie verder te ontwikkelen, in overeenstemming met de komende uitvoeringsregeling van Inspire, om de ruggengraat van SEIS te worden;
- toepassingen en diensten te ontwikkelen in verband met de monitoring en observatie van het lucht-, mariene en terrestrische milieu, aan de hand van verbeterde *in-situ* en ruimtegebonden monitoringtechnieken die zijn afgeleid van GMES en GEO/GEOSS;
- systeemonderhoud en -beheer te waarborgen en 24 uur per dag kwalitatief hoogwaardige gegevens- en informatiediensten te bieden; en
- onze EMA-website voortdurend te verbeteren als belangrijkste portaal voor de verschaffing van tijdige en relevante informatie over het Europese milieu.

4.2 Communicatie

Onze hoofddoelstelling

Onze primaire doelgroepen van Europese beleidsmakers en beïnvloeders bedienen en tegelijkertijd een zo breed mogelijk publiek bereiken, door nauw samen te werken met onze institutionele netwerken in heel Europa en met internationale en nationale media; strategische EMA-boodschappen overbrengen op een proactieve en interactieve manier om een bijdrage te leveren aan de politieke en publieke agenda's; meer onderwijsmateriaal op milieugebied ontwikkelen voor Europese burgers; voor effectieve tweezijdige communicatie zorgen; een dialoog aangaan met doelgroepen om hun informatiebehoeften te begrijpen; en de juiste informatie op het juiste moment aanbieden om de impact daarvan te maximaliseren.

Analyse

Onze communicatiestrategie is een levend document dat bedoeld is om de Europese beleidsmakers en burgers te voorzien van de onafhankelijke informatie die zij nodig hebben om geïnformeerde keuzes te maken over het milieu. Daarnaast beoogt de strategie onze boodschappen op een transparante, begrijpelijke manier over te brengen aan een zo breed mogelijk publiek, het begrip van het belang van milieueducatie in Europa te vergroten en het profiel te versterken van het Milieuagentschap en zijn netwerk als belangrijke aanbieders van tijdige, doelgerichte, relevante en betrouwbare informatie over het Europese milieu.

Actie

We zullen onze doelstelling realiseren door:

- de resultaten van ons werk op maat aan te passen aan verschillende doeleinden en doelgroepen en gebruik te maken van diverse kanalen om deze resultaten te communiceren;
- aan de vraag te voldoen voor korte, gemakkelijk leesbare presentaties van de belangrijkste boodschappen over de resultaten van ons werk, een gemeenschappelijke behoefte van al onze doelgroepen, zowel deskundigen als generalisten;
- te investeren in de multimedia-inhoud van onze website, zodat het een wereldwijd erkend portaal wordt voor de voorziening van tijdige en relevante milieuinformatie over de toestand van en vooruitzichten voor het milieu in Europa;
- onze communicatie-initiatieven te integreren in de milieugenda's van de Europese Commissie en het

Europees Parlement, de Voorzitter van de Raad van Ministers en het openbare belang in diverse regio's van Europa;

- meer sectoren te bereiken die betrokken zijn bij beleidsvorming, onderzoek en onderwijs op milieugebied en waar mogelijk te voldoen aan hun milieu-informatiebehoeften;
- ons medianetwerk te verstevigen en te verbreden en dit te benutten om het effect van onze boodschappen te vergroten en de zichtbaarheid van het Milieuagentschap als een belangrijke leverancier van milieu-informatie te verhogen;
- een communicatieprogramma op te bouwen binnen het Milieuagentschap om sterke interne communicatie en communicatietraining voor EMA-personeel te bevorderen;
- een meer doelgerichte mediabenedering in te voeren, waarbij we de media selecteren waarmee we willen werken, afhankelijk van de boodschappen die we willen overbrengen en de doelgroep die we willen bereiken;
- speciale online onderwijsmaterialen te creëren;
- de communicatie met jongere doelgroepen te versterken, door de belangrijkste boodschappen van het EMA in diverse vormen te leveren die geschikt zijn voor kinderen en voor bredere onderwijsdoeleinden; en
- de effectiviteit van onze activiteiten te monitoren om tweezijdige communicatie en dialoogvoering te waarborgen.

Prognose voor de begroting

Begroting			
Jaar	EU-hoofdsubsidie	Bijdrage niet-EU leden	Totale begroting
2009	34 560 000	5 067 000	39 627 000
2010	35 251 000	5 101 173	40 352 173
2011	35 956 020	5 135 976	41 091 996
2012	36 675 140	5 171 415	41 846 555
2013	37 408 643	5 207 500	42 616 144

Personeel	
Jaar	Totaal statutair personeel
2009	178
2010	183
2011	183
2012	183
2013	183

Randvoorwaarden en veronderstellingen voor de begroting

- Toename van 2 % van de EU-hoofdsubsidie.
- De totale begroting bevat geen ontvangsten van andere DG's met een specifieke bestemming: deze omvatten 3m EUR voor GMES (*Global monitoring for environment and security*, wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid) (2009–2012) en 5m EUR voor het ENB (Europees Nabuurschapsbeleid) (2009–2012).
- Voor 2010–2013 zijn 5 extra arbeidscontractanten voor GMES inbegrepen.

Europees Milieuagentschap

EMA-strategie 2009–2013
Meerjaren-werkprogramma

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties van de Europese
Gemeenschappen

2009 – 42 pp. – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9213-020-6

DOI 10.2800/16668

Europees Milieuagentschap
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenhagen K
Denemarken

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Informatie: eea.europa.eu/enquiries

ISBN 978-92-9213-020-6

